

SARANA

Narahtava kaupunkilehti tilojen, rakennusten ja
alueiden väliaikaiskäytöstä.

SARANA

Pääkaupunkiseudun koheesio- ja kilpailukykyohjelma PKS -KOKOn Luova pääkaupunkiseutu -valmisteluhankkeen päätösjulkaisu

Konsepti ja toimitus: Hannaliisa Johnson

Graafinen suunnittelu ja toteutus: Jenni Piikki

Rahoittaja: Uudenmaan liitto ja hankkeeseen osallistuneet kunnat: Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kirkkonummi

Julkaisuajankohta: 20.3.2012

Jakelu: 500 kpl offset painos ja digitaalinen versio ladattavissa verkosta osoitteesta www.hel.fi/hki/elinkeinopalvelu/fi/Luovat+alat/Luovat_alat

Lisätiedot: Helsingin kaupungin elinkeinopalvelu
hannaliisa.johnson@hel.fi

SISÄLLYS

Paikan näkeminen toisin 3

Tyhjästä teollisuustilasta toimivaksi väliaikaiskäytöksi – Vuotekno Oy tilojen väliaikaiskäytön pioneerina 4

Tilat uusiokäyttöön! 6

Kirjastossakin popsahtelee 7

Tapahtumat tarvitsevat alueita 9

Väliaikaistilojen käytöllä vastaamaan EU 2020 haasteisiin! 11

Kaupunkikiihdytin** 12

Paviljonki 13

Väliaikaiskäytön merkittävydestä aluekehityksessä 15

Palvelumuotoilu – aluekehittäjän ja kuntalaisen kädenpuristus 16

Urbaanit Gridit 17-18

Mitä ovat alueressit? 19

Asemalla tavataan 20

Väliaikaiskäytön pullonkaula ei ole toimijat tai omistajat vaan rakennusmääräyskokoelma 21

Hourinhoitolasta toimiva galleriatila – tapaus Lapinlahti 23

Multicoloured Dreams -katutaideryhmän unelmia Helsingistä 25

Konteista ilmaisuun ja sosiaaliseen eheyteen – Bermuda Helsinki 26

Tilapäiset käytöt ja nuoret 27

Kaupunkiviljelyn mahdollisuuksia katoilla, kaduilla ja puistoissa 29

Tyhjät, tylsät toimistotalot täynnä mahdollisuuksia! 31

”Wau-toiminta” on Helsingin salainen ase 32

Sosiaalinen hub – yhteiskunnallisen toiminnan laboratorio 33

Pääkirjoitus

SARANA narisee

Aika usein, kun jokin taho alkaa tehdä kehittämistyötä tälle ajalle tyypillisesti hankkeen muodossa, käy ilmi että aihepiirin ympärillä on olemassa aktiivinen toimijakenttä. Niin tässäkin tapauksessa. Siksi tämä lehti on verkoston ääni. Tarkoitus on voimistaa jo olemassa olevaa ilmiötä, jotta narinalla saavutetaan laajempi vaikutavuus.

Hanke lehden taustalla on Luova pääkaupunkiseutu -niminen valmisteluhanke, joka kesti vajaan vuoden. Seudullista yhteistyötä toteutettiin Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Kirkkonummen kesken. Yhteistyö perustui metropolialueen kilpailukykystrategian toimeenpanemiseen. Tärkeintä oli rakentaa yhteys niihin toimijoihin ja tahoihin, joiden kanssa tulevaisuudessa voitaisiin toteuttaa väliaikaiskokeiluja tiloissa, rakennuksissa ja alueilla. Kirjoittajat edustavat heitä.

Hankkeessa tarkasteltiin hukkatilojen ja joutomaiden tuottavuutta erityisesti välillisen vaikuttavuuden ja luovien alojen näkökulmasta. Tilojen, rakennusten ja alueiden väliaikaiskäytöt ovat alusta myönteiselle kaupunki-kehitykselle ja vastavoima metropolistumiseen liittyville negatiivisille ilmiöille, kuten segregaatiolle. Urbani kesannointi, monimuotoinen elinkeinoharjoittaminen, tapahtumat ja hyvä kansalaistottelemattomuus sekä hetkeen kytkeytyvä yllätyksellisyys luovat sallivaa ilmapiiiriä. Ne tekevät seudusta sosiaalisesti eheän paikan asua ja vetovoimaisen vierailukohteen.

Väliaikaiskäyttöjen kautta saavutetaan elinkeino- ja työvoimapolitiittisia etuja, joiden mallintaminen on moniulotteista. Luovilla aloilla edut realisoituvat hitaasti, mutta niiden vaikuttavuus voi olla ajansaatossa moninkertainen verrattuna investointiin. Se on kokonaistaloudellista vaikuttavuutta, josta osa on mitattavissa sosiaalisina, kulttuurisina ja ekologisina euroina. Klusteroituessaan luovien alojen toiminta säteilee myös kansainvälisesti. Se edistää vientiä, kansallista kilpailukykyä ja lisää alueen houkuttelevuutta matkailukohteenä. Siksi väliaikaiskäyttöjen suosiminen tulisi nähdä erityisesti luovien alojen pienyritysten toimintaedellytysten ja verkostoitumisen kehittämistoimenpiteenä. Yksittäisinä toimenpiteinä kuntaorganisaatioissa voitaisiin harkita esimerkiksi liikevaihtoon perustuvaa portaittaista tilavuokramallia ja uusien kokonaistaloudellisten mittareiden käyttöönottoa.

Luova pääkaupunkiseutu -valmisteluhanke päättyy eikä jatkohanke valtion taloudellisista syistä toteudu, mutta ainakin yksi asia pysyy. Tilojen, rakennusten ja alueiden väliaikaiskäyttöjen edistäminen kaikkia osapuolia hyödyttävällä tavalla on osa Helsingin kaupungin elinkeinopolitiittisia kehittämisvalintoja. Sitä selkänöjaa kannattaa käyttää hyväksi.

Hannaliisa Johnson

Kirjoittaja on taiteen maisteri, joka vastasi Luova pääkaupunkiseutu -valmisteluhankeesta.

Paikan näkeminen toisin

e

lo ihmisen huolineen ja murheineen - se on vain väliaikainen. Siksikö pelkäämme väliaikaista, toivomme pysyvää?

Suunnistamme uuden kaavakartan avulla vanhan rautatieaseman nurkalle. Tuon aseman olen nähnyt 100 vuotta vanhoissa postikorteissa, 50-vuoden takaisissa uutisotiskoissa, päivittäin töihin kulkiessani. Uusi liikennekeskus bussipysäkkeineen ja sähköisine aikataulutelevisioineen on juuri otettu käyttöön. Seisomme tuoreen laattakentän reunalla, fillarimylläkän seassa ja mietimme: Voisiko tämän nähdä toisin?

Paikalle ajaa kirppisbussi.

Kuski parkkeeraa värikkään autonsa rata-aidan viereen ja avaa matkatavaraluukut. Netin kautta paikansa varanneet kirppismyyjät saavat sujuvasti pöytänsä ja kokoavat ne itse kiveykselle annetun kartan perusteella. Ei kestä kauaakaan, kun ensimmäiset asiakkaat jo kurkkivat uteliaana pöytien antimia. Siinä on joku siivonnut mummin ullakon, johan on aarteita! Luomuomenia, ovatko omia vai naapurin puutarhasta? Lastenvaatteille riittää aina kysyntää ja lelutkin vaihtavat nopeasti omistajaa. Osa myyntipaikoista on bussissa sisällä, koska penkit on poistettu. Paikat ovat toki kalliimpia, mutta siellä voikin sitten turvallisesti myydä hieman arvokkaampaa tavaraa. Haikea huuliharppu luo tunnelmaa, nuori kitaristi sulkee silmänsä soittaessaan sooloaan: kolikko kilahtaa kitarakoteloon.

Näky häviää.

Seisomme kaavakartan kanssa keskellä laatoitettua aukiota. Pendolino suhahtaa selkämme takaa.

Ai, oliko se vasta huomenna?

Maaret Eloranta ja Marko Tüürinen

Kirjoittajat ovat Kirkkonummen kunnan kulttuuritoimenjohtaja ja elinkeinotoimenjohtaja.

Haluatko harjoittaa elinkeinotoimintaa tai järjestää tapahtuman Kirkkonummen asemalla?

Jos, ota yhteys Kirkkonummen kuntaan.

Kuvat: Mika Suni

Tyhjästä teollisuustilasta toimivaksi väliaikaiskäytöksi – Vuotekno Oy tilojen väliaikaiskäytön pioneerinä

A

ikanaan, jo 80-luvun lopussa, ennen 90-luvun syvää lamaa, Vuosaaressa tehtiin historian

kannalta tärkeitä ratkaisuja. Onnekkaina niitä piti tuskin kukaan, sillä omistajien riitojen seurauksena Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n telakka ajautui konkurssiin. Jälkiviisas toteaa tuon surkean episodin johtaneen Masayaardsin syntymään, Vuosaaren sataman toteutumiseen sekä pienenä nyanssina siinä rinnalla Vuotekno Oy:n pitkään, kiviseen ja kaitaan polkuun kohti tilojen väliaikaiskäytön ensimmäisen kaupallisesti toimivan ja kaupunkia hyödyttäneen toimintamallin syntymistä.

Vuosaari jäi siis konkurssipesään liittyvän kiistelyn ja juristerian kohteeksi. Tilat olivat jollain aikavälillä muokkautumassa uudeksi satamaksi, sen tiesivät kaikki, mutta aikataulusta valitusrumban kakofonisissa tahdeissa ei kukaan uskaltanut veikata mitään varmaa. Syvän laman isettyä oli pakko tehdä jotain. Intressanttipiirit, pankki, vakuutusyhtiö, konepaja, entinen emoyhtiö ja ministeriö sekä kaupunki löivät päänsä yhteen. Siitä kipinöi sen verran viisautta, että syntyi ajatus sopia kaupungin kanssa maiden ja tilojen vuokraamisesta keskinäisellä sopimuksella. Jos voittoa syntyisi, se ja-

ettaisiin sovitulla tavalla molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla. Jos voittoa ei syntyisi, syntyisi kuitenkin toivottavasti työpaikkoja ja sitä kautta yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

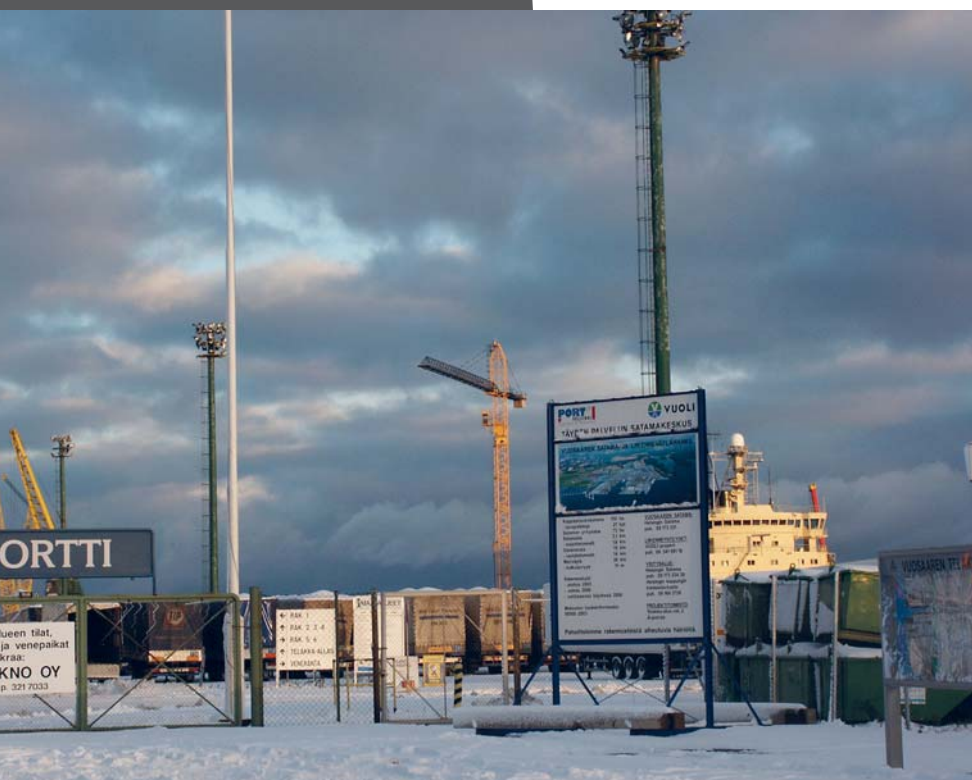
Päätökset satamasta syntyivät pihtisynnytyksin 90-luvun lopulle tultaessa, konkurssipesän riidoista ei näyttänyt tulevan loppua, mutta tilat olivat ja odottivat vain sataman tuloa. Niinpä Vuotekno vuokrasi tiloja vain sellaisin sopimuksin, joilla ei syntynyt pysyvän luonteista toimintaa. Vuokralaiset olivat kaikki tuskaisen tietoisia siitä, mitä lähemmäs sataman aloitus työt tulivat, sen varmemmin vuokrasopimukset pysyivät korkeintaan vuoden mittaisina.

Vuoteknon tarina kasvoi sittemmiten Herneasaareen ja satunnaisesti muihinkin kohteisiin. Kaava kaikessa toiminnassa oli kuitenkin aina sama. Tilat, joiden, käyttötarkoituksen tiedetään muuttuvan, mutta tarkka ajankohta ei välttämättä ole tiedossa, vuokrataan lyhytaikaisilla sopimuksilla yrityksille, jotka eivät tee mitään pysyviä investointeja tiloihin. Vuokraus perustuu sopimukseen tilojen, olipa sitten rakennus tai maa-alue, omistajan kanssa. Siinä määritellään, kustannusten ja mahdollisten tuottojen jako, mahdolliset rajoitukset käytössä, ja muut tarvittavat vastuunjaot. Nämä kerrotaan vuokralaisille, jotka sitoutuvat niihin. Kaikissa kohteissa hintataso muokattiin sellaiseksi, että tilat saatiin käyttöön juuri sellaisina kuin ne olivat.

Yksinkertaista, mutta toimivaa!

Rehellisyyden nimissä on sanottava, ettei tilojen väliaikaiskäyttö mallia 'Vuotekno' ole tietenkään ihan niin yksinkertaista kuin päältä näyttää. Vastuiden, velvoitteiden, kustannusten ja mahdollisten tuottojen jakaminen, juridisten seikkojen sekä vuokralaisvalintojen ja vuokralaisten toimintaan liittyvien lupa- ja säännösasioiden selkeä etukäteiskartoitus ovat välttämättömiä onnistuneelle väliaikaiskäytölle. On myös löydettävä ymmärrys tällaisten tilojen niin sanotun markkinahinnan olemuksesta: kukapa maksaisi ainakaan kovin korkeaa hintaa tilasta, johon ei voi, kannata eikä pidä investoida. Kaupunkikin oival- si, ettei valtuuston päättämällä hinnoilla

Kuva: Tuula Palaste-Eerola

tai tuottovaatimuksilla ole merkitystä, jos hirttäytyminen epärealistisiin 'listahintoihin' johtaa siihen, ettei tiloille löydy kysyntää. Ongelmallisinta on, jos periaatehinnoista pidetään kiinni. Silloin kysyntää ei synny ja alempihintaiseen kysyntään ei suostuta. Lopputulema on toki muodollisesti oikein. Päätetyistä hintatasoista ei ole luovuttu eikä näin muotoin ole annettu pirulle pikkusormea, mutta harmillisena sivutuotteena tuotto on puhdas nolla.

Vanha hämmästyttävä kiinteistöpuolen totuus, joka tuntuisi uhmaavan luonnonlakeja, on se, että käyttämätön tila rapistuu nopeammin kuin käytössä oleva, vaikka investointeja ei tehtäisikään ja kunnossapito jäisi vain välttämättömimpään. Niinpä sellaisten kohteiden, joissa 'malli Vuoteknon' edellytykset tuntuisivat täyttyvän, pitäisi ehdottomasti oppia tehdystä, myös virheistä ja hakea pikimmiten pohja sellaiselle toimintamallille, jossa väliaikaiskäyttö on todella nimensä mukaista. Tämä edellyttää siis määrittelyjä, sen jälkeen pelisääntöjä, ja vasta sitten markkinointia, viestintää tai mahdollista organisointia.

Vuotekno alkoi kaupungin kanssa tehdystä sopimuksesta. On järkevää ajatella, että kaupungin sellaiset tilat, joissa todelliset ja oikeat väliaikaiskäytön edellytykset täyttyvät saadaan myös tuottavaan käyttöön. Kokeemukset maailmalta, ja myöskin Vuoteknon muista kohteista osoittavat, että myös yksityiset tilat voivat päätyä samantyyppiseen väliaikaiskäyttöön. Edellytyksenä usein on, että paikalliset kaavoituksesta ja rakennusmääräyksistä sekä käytön rajoituksista esim ympäristösyistä päättävät viranomaistahot osallistuvat toimintamallin kehittämiseen ja ovat osallisina tällaisissa prosesseissa. Suomessa tämä taho on useimmiten kunta. Hyviä esimerkkejä, paikallisia vuoteknomallisia ratkaisuja on mm. Amsterdamissa sekä Saksan kaupungeissa.

Lopuksi on todettava, että ammattimaisuus on väliaikaiskäytön avainsana. Pelisäännöt, toimintamalli ja hyvät käytänteet syntyvät professionalismin kautta. Loppukäyttäjät voivat sitten olla melkein päältä toimialalta hyvänsä. Ja niin ne olivat kylä Vuoteknonkin tapauksessa.

P.S Kaupunki yhdessä muiden osakkaiden, varakuutusyhtiön, pankin, konepajan, ex emoyhtiön sekä ministeriön kanssa myi osakkuutensa toimivalle johdolle 2007. Alkuperäinen missio tulevan uuden sataman tilojen väliaikaiskäytön järjestämisestä oli täytetty.

Nyrki Tuominen

Kirjoittaja on pitkäaikainen Vuotekno Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja ja Helsingin kaupungin elinkeinopäällikkö.

Kuvat: Tuula Palaste-Eerola

Tilat uusiokäyttöön!

T

ilojen haltuunotto uusiin tarkoituksiin ei ole mitenkään uutta, mutta kaupungin hallinnoimis-tiloissa se ei aina ole niin helppoa. Vantaan kaupungin kulttuuripalvelut suunnittelevat kuitenkin ottavansa haasteen vastaan. Idea on siinä helppo. Otetaan tila, joka normaalisti on käytössä tiettyyn tarkoitukseen ja tehdään siellä jotain sellaista, mitä ei olla ikinä ennen tehty.

Tässä tilanteessa kyseessä on Vantaan taidemuseo. Olemme kaikki tottuneet siihen, että taidemuseo edustaa tietynlaista kulttuuria ja siten tarjoaa tietynlaisia elämyksiä. Taidemuseossa on oma tapakulttuuri ja ominaistunnelma. Siinä ei ole mitään vikaa, mutta nyt olisi tarkoitus avata tämä tila jollekin aivan toisenslaiselle toiminnalle. Näin madalletaan kynnystä astua taidemuseoon.

Taidemuseossa työskentelevät tai muuten taidemuseon toimintaan perehtyneet tietävät hyvin, että näyttelyiden välissä on aika, jolloin näyttelytila on enemmän tai vähemmän tyhjillään. Menneeseen näyttelyyn liittyvä materiaali on joko kasattu röykkiöiksi odottelemaan kuljetusta tai se on jo suurilta osin siirretty muualle. Tulevan näyttelyn materiaalia on alettu kokoamaan johonkin nurkkaan ja museomestareiden ja kuraattoreiden sormet syyhyävät jo saada rakentaa uutta. Tässä hetkessä voidaan pysähtyä. Ennen uuden rakentamista asiat voidaan tehdä toisin. Se, että joitain raameja tulevasta häämöttää jo näyttelytilassa ei välttämättä ole huono asia. Päinvastoin, se saattaa herättää kiinnostusta.

Vantaan pop up -tapahtumakonsepti

Vantaan kaupungikulttuurituotanto, yhdessä Vantaan taidemuseon kanssa, suunnittelee juuri yllä mainitun kuvion mukaan ennennäkemättömän, mielenkiintoisen ja ehkä vähän hullunkin pop up -tapahtumakonseptin. Ensimmäinen tapahtuma laatuun järjestetään nimenomaan taidemuseon näyttelytilaan juuri siihen hetkeen, kun näyttelyt vaihtuvat. Tapahtuman tarkoitus on saada kulttuurin kuluttajia löytämään uusia elämyksiä uudessa ympäristössä ja myös avartaa katseita.

Täytyy tosin pitää mielessä ne haasteet, jotka vääjäämättä astuvat voimaan heti, kun kyseessä on toiminta, joka olennaisesti poikkeaa olemassa olevan instituution normaalista toiminnasta. On tietenkin mahdollista, että potentiaalinen asiakaskunta ei löydä tapahtumaa, koska paikka on liian vieras. Tai, että vanhat asiakkaat kokevat toiminnan niin vieraaksi ja oudoksi etteivät uskalla ilmaantua paikalle. Tässä tilanteessa on erittäin tärkeää, että viestinnässä ja tapahtumamarkkinoinnissa onnistutaan luomaan juuri oikea kuva. Tavoitteena on luoda uusi, iloinen ja erilainen tapahtumakonsepti, joka palvelee monipuolisesti ja saa ihmiset liikkumaan, keskustelemaan ja tulevaisuudessa myös muistelemaan. Vantaalla kaupunginosaidentiteetin vahvistaminen ja sen mukana tuoma paikallisylypeys on tärkeä osa kaupungin tulevaisuuden suunnitelmia. Siksi sen toteuttamiseen myös panostetaan aidosti.

On mahdotonta sanoa, mitkä vaikutukset tai mittasuhteet tapahtumakonseptilla on mahdollista saavuttaa. Yksi asia on varma. Pop up -tapahtumatoiminnan myötä Vantaan kaupungin kulttuuripalveluiden keskeinen viesti ja sen kantama lupaus saadaan askel kerrallaan lunastettua. Vantaalla kulttuuri on kaikkialla!

Lisää tietoa tapahtumista löydät kevään aikana verkkosivuiltamme www.vantaa.fi/kulttuuri sekä sosiaalisesta mediasta.

Anders Lindholm-Ahlefeldt

Kirjoittaja on Vantaan kaupungin kulttuuripalveluiden kulttuurituotantopäällikkö.

Kirjastossakin popsahtelee

Pop up -ravintolat, -kaupat ja -galleriat ovat jo valloittaneet Helsingin – miksei myös pop up -kirjasto? Kirjasto on perinteisesti vahvasti paikan yhteisöllisyyttä rakentava toimija ja kulttuurinen maamerkki.

Pop up -toiminnan tyylille uskollisesti ”väliaikaisessa kirjastossa” keskiössä olisi elämyksellisyys, vuorovaikutteisuus ja urbaani helliminen.

Mallia maailmalta?

Kiihdyttävimmät viimeaikaiset esimerkit pop up -kirjastoista löytynevät Englannista ja Yhdysvalloista, missä kaupunkilaiset ovat osoittaneet mieltään julkisten menojen leikkauksia ja kirjastojen lakkauttamisia vastaan perustamalla omia pop up -kirjastoja puistoihin ja kaduille.

Tanskan Århusissa taas on pärsäillyt viime kesinä Spotmobil, joka on kirkkailla väreillä tuunattu entinen asuntovaunu. Spotmobil on osa Mindspot-projektia, jossa Århusin kirjasto pyrkii tavoittamaan 14 – 20 -vuotiaita nuoria ja kehittämään kirjastopalveluja nuorille. Kirjasto lähettää oman ”batmobiilinsa” toreille, rannoille, festivaaleille ja ulkoilmatapahtumiin. Spotmobil on kulloisenkin tapahtuman teeman mukaan lastattu Wii-peleillä, säckituoleilla, läppäreillä, kirjoilla, lehdillä ja peleillä. Palvelun tuottaa kirjaston nuorten osaston (eli Mindspotin) työntekijät eli Mindkeepersit.

Itä-Saksan Madeburgin open-air kirjasto sai alkunsa tuhannesta tyhjistä kaljakorista, joita käytettiin uuden kirjaston rakennusaineena. Sen suunnittelivat yhteistyössä Karo Architekten -arkkitehtitoimisto sekä paikalliset asukkaat. Entiselle Hortenin varastotalon tontille ja fasadin päälle muokkaantui ilmava ja avoin, amfiteatteria muistuttava kirjastotila. Open air-kirjasto synnyttää vihreän tilan ja ”kylä-plazan”, joka tarjoaa kirjojen lainauksen lisäksi vaihdellen vuodenajan ja tilanteen mukaan muita elämyksiä, kuten lukukahvilaa, teatteriesityksiä, ääneenlukua ja yhteisöllisiä lukupiirejä, konsertteja ja muita kulttuuritapahtumia.

Kuva: Kesä dösä

Pop up -kirjastot á la Helsinki: Hard Book Cafe ja Kesädösä

Helsingin kaupunginkirjaston Hard Book Cafe on kirjaston leikkimielinen kirjabaari, joka on kesäisin kiertueella eri kaupunginosissa. Se rantautuu puistoihin, tapahtumiin tai kirjastojen pihoilta. Hard Book Cafen valikoimista löytyvät rennoimmat lukudrinkit, joiden lisäksi tarjoilijalta voi pyytää suosituksia omaan fiilikseen sopivimmista kirjacocktaileista. Tarjoilijalta voi pyytää vaikkapa pienen oluen, joka tarjoillaankin Harald Hirmuinen -sarjakuvan muodossa. Tai ”neuvoa-antavan”, jolloin pöytään saattaa ilmestyä esim. Juha Vuorisen Juoppohullun päiväkirjat. Terrassin antimet voi nauttia paikan päällä tai lainata kotiin. Itsepalvelutiskiltä oli mahdollisuus valita selailtavaksi kuvateoksia. Kiitoksia viljelleet kävijät ovat toivoneet kirjaterassille jatkoa myös tuleviksi kesiksi.

Tutumpi painos pop up -kirjastosta on monina kesinä nuorten parissa ja kesätapahtumissa kiertänyt kesädösä. Kesädösä on kaupunginkirjaston ja nuorisoasiainkeskuksen yhteinen menopeli. Kesädösästä löytyy maksutonta tekemistä joka lähtöön. Mukana matkassa on monenlaista peliä mölkystä palloihin ja pelikortteihin, aurinkotuoleja rauhallisempaan oleiluun sekä nuorille suunnattua kirjaston materiaalia lainattavaksi esim. levyjä, leffoja, kirjoja ja lehtiä. Sateen sattuessa voit piipahtaa auton sisään vaikka pelaamaan lautapelejä tai lukemaan päivän Hesarin. Kesällä 2011 dösä oli ansaitulla lomalla, mutta kiertelee kaupunkia jälleen kesällä 2012.

Keskustakirjasto on kaupunkikiihdytin

Pop upien perusidea on antaa kenelle tahansa mahdollisuus vaikuttaa kaupunkitilaan. Place making -käsite on pop upien ytimessä ja sillä tarkoitetaan prosessia, jolla alueita ja aukioita otetaan käyttöön ihmisiä kiinnostavalla ja osallistavalla tavalla. Tulevassa keskustakirjastossa on paljon tiloja ja pop up -infopisteistä stageen ja living labistä studioihin, joissa asiakkaat voivat luoda itse, julkaista, kokoontua, osallistua ja esiintyä. Asiakkaiden rooli laajenee passiivisista median käyttäjistä aktiivisiksi toimijoiksi, osallistujiksi ja sisällön tuottajiksi. Asiakkaat voivat siis ”vallata” kirjaston ja tuoda oman luovuutensa muiden nautittavaksi. Kuten pop up -toiminnassa, myös keskustakirjastossa on helppo kokeilla oman ideansa toimivuutta ja samalla parantaa kaupungin ilmapiiriä.

Asiakkaita voimaannuttavat ja ”valtaistavat” toimintatavat ovat jo käytössä. Esimerkiksi Kirjasto 10:ssä, miltei kaikki tapahtumat ovat käyttäjä- ja asiakasryhmien ja kirjaston yhteistyössä tuottamia. Uudessa Myllypuron mediakirjastossa media-assistentit auttavat asiakkaita julkaisemaan kuvia, digitoimaan muistoja sekä julkaisemaan omia demoja ja videoita. Lasipalatsin kohtaamispaikalle ollaan hankkimassa 3D-tekniikkaa, jolla asiakkaat voivat suunnitella ja muotoilla omia prototyyppjejä. Keskustakirjaston pyrkimyksenä on antaa maailmaa muuttaville hyvälle idealle toteutumismahdollisuus tuomalla naapuri, päättäjä, yrittäjä, harrastaja ja kaveri samaan tilaan.

Virve Miettinen

Kirjoittaja on Keskustakirjasto -projektissa työskentelevä vuorovaikutussuunnittelija.

Tule mukaan kasvattamaan keskustakirjaston unelmi- en puuta – ripusta oma ideasi ja toivelehtesi keskustakirjasto.fi-sivuilla! Tai nauti lukudrinkki Hard Book Cafen puistoterassilla, latvuk- sien katveessa – kirjaston oma leikkimielinen kirjabaari on kiertueella tulevanakin kesänä.

Kuva: KAROA-arkitehtien

Kuva: Kirjasto

Kuva: KAROA-arkitehtien

Tapahtumat tarvitsevat alueita

Tapahtumat ovat yhä merkittävämpi osa kaupunkikulttuuria, elävää ja hauskaa kaupunkia ja ihmisten viihtyvyyttä. Helsingin kaupungin alueella järjestetään noin 1 800 tapahtumaa vuosittain. Pääkaupungin tapahtumatarjonta on runsas ja monipuolinen.

Helsingin tapahtumilla on aktiivinen käyttäjäkunta, joka on valmis etsimään ja kokemaan uusia asioita. Myös perinteiset, kaupunkiin juurtuneet tapahtumat keräävät vuosi toisensa jälkeen uskollisen yleisön.

Tapahtumaklusterin liiketoiminta ja työllisyys ovat kasvaneet viime vuosikymmenellä selvästi nopeammin kuin muut toimialat Helsingin seudulla. Tarjolla olevien tapahtuma-alueiden kapasiteetti on jäänyt tästä kasvusta jälkeen. Helsinkiin tarvitaan lisää erilaisia väliaikaisia ja pysyviä tapahtumapaikkoja.

Vasta rakenteilla olevia uusia kaupunginosia on pyritty tarjoamaan tilapäisiksi tapahtuma-alueiksi. Rakentamattoman ja rakennetun välitilassa olevat alueet ovat tapahtumapaikkoina kiinnostavia, mutta puuttuvan infrastruktuurin korvaaminen tilapäisillä rakenteilla ja ratkaisuilla on useimmiten liian kallista ja riskialtista tapahtumien talouden kannalta.

Myöskään perinteisillä tapahtuma-alueilla jo olemassa oleva infrastruktuuri ei aina vastaa tapahtumajärjestäjien tarpeita. Tapahtuman onnistumisen kannalta on ratkaisevaa, että alueella on riittävä sähkönsaanti, viemärointi ja tarvittava määrä vesipisteitä. Myös kulku alueelle täytyy olla tapahtumien kannalta suotuisa.

Uudet alueet ovat kuitenkin helpottaneet ainakin suurimpien tapahtumien kohdalla painetta keskustan tapahtuma-alueilla. On erittäin tärkeää, että uusissa ja vielä rakentuvissa kaupunginosissa on myös paikkoja, alueita ja tiloja, joissa tulevat ja uudet asukkaat saavat mahdollisuuden yhdesäoloon ja yhteisölliseen toimintaan. Tapahtumat luovat elävyyttä, lisäävät asukkaiden viihtyisyyttä ja tuovat hyvää mieltä.

Myös kaupungin puistojen käyttö voisi monipuolistua. Niille, kuten muillekin tapahtuma-alueille, pitää tehdä kehittämis- ja käyttösuunnitelma. Helsinki on tapahtumakaupunkina elämys ja mahdollisuus.

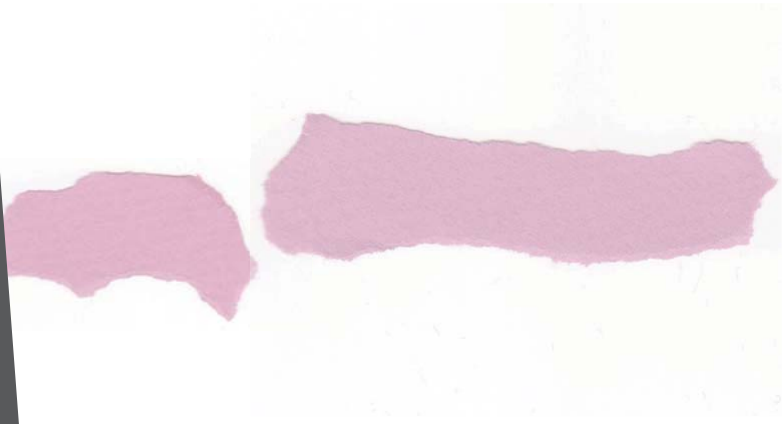
”Pariisin Luxembourgien puiston viehkeyttä, lukuhetkiä, petanque-pallojen kalsketta, lasten riemua, suihkulähtettä, puistokonsertteja, taidenäyttelyitä, kukkaloistoa”.

Saila Machere

Kuva: Kimmo Brandt

Kirjoittaja on tapahtumapäällikkö Helsingin kaupungin elinkeinopalvelussa.

Kuva: Kimmo Brandt

Kuva: Boy Huiden

Väliaikaistilojen käytöllä vastaamaan EU 2020 haasteisiin!

K

aupunkien energiatehokkuus ja käyttäjien osallistaminen kaupunkien kehittämisen prosesseihin ovat vakavasti otettavia haasteita ja tulevat lisäämään kaupunkiorganisaatioiden vuorovaikutusta sekä asukkaiden että yritysten kanssa. Vuorovaikutuksen lisääminen lisää myös mahdollisuuksia löytää meille veronmaksajille edullisia tapoja vastata EU 2020 strate-

gian keskeisiin haasteisiin. Voimme ottaa käyttöön toimintamalleja, jotka jopa tuovat rahaa yhteiseen kassaan, kun pystymme kommunikoimaan ja joustamaan toiminatavoissamme. Haasteena on myös kokonaisuuksien ymmärtäminen, erilaisten palasten vaikutusten arviointi kokonaisuuden kannalta ja kokonaistaloudellisten ratkaisujen käyttöön ottaminen muuttamalla liian jäykkiä toimintatapoja erityisesti hallinnossa.

Kaupunkien väliaikaistilojen käyttöönotto on erinomainen esimerkki siitä, miten voisimme säästää energiaa ja mahdollistaa monipuolista toimintaa hyvin liikenneyhteyksien varrella, muuttamalla toimintatapojamme ja laajentamalla käsitystämme kokonaistaloudellisuudesta. Ymmärrämme, että jokainen rakentamatta jäänyt kiinteistöneliö jo sinänsä säästää aika paljon energiaa ja luonnonvaroja. Kaupunkien omistuksessa olevien kiinteistöjen, kuten myös yksityisessä omistuksessa olevien tyhjien rakennusten tehokkaampi käyttö lisääisi kaupunkien energiatehokkuutta. On järkevää käyttää jo muutenkin lämmitettyä tilaa ja tarjota sitä tilaa tarvitseville, kuin pitää sitä tyhjänä esimerkiksi iltaisin. Tällaisten ratkaisujen löytämiseksi kouluissa, toimistoissa ja kodeissa, kuten etätyön lisääminen toimistotiloja pienentämällä, tehdään jo työtä ja toimintamalleja seurataan ja tutkitaan sekä päästään selville säästöjen merkittävydestä laskelmilla. Olisi sopiva hetki lisätä kokeiluja, joilla lisätään kaupunkien energiatehokkuutta ja vuorovaikutusta käyttäjien kanssa, nostamalla sekä ulko- että sisätilojen väliaikaiskäyttö kaupunkien kehittämisen painopisteeksi. Yhteistyötä sekä kaupunkiorganisaatioiden sisällä että yksityisten kiinteistöomistajien ja tulevien käyttäjien kanssa olisi testattava rohkeasti uusien toimintamallien löytämiseksi. Lisäksi on syntynyt yrityksiä, joiden liiketoiminta on väliaikaiskäytön välistystoiminta ja siihen liittyvä sopimusjuridiikka. Kokonaisuuden osaset ovat olemassa. Tarvitaan lisää kokeiluja, joiden puitteissa kehitetään toimintamalleja.

Yksittäisiä kokeiluja väliaikaiskäytön toimivuudesta voi tutkia sekä kotimassa että kansainvälisiä kannustavia käytännön esimerkkejä seuraamalla. Esimerkit osoittavat, että palvelemalla yrittäjiä ja asukkaita tarvelähtöisesti voidaan ottaa käyttöön jo rakennettuja rakennuksia tai keskeisellä paikalla kaupunkitilassa olevia paikkoja ja saada aikaiseksi kaikkia osapuolia tyydyttäviä sopimuksia väliaikaisesta käytöstä. Toiminta on ollut kokonaistaloudellisesti kannattavaa, kun mm. liikenteen kokonaisuusmääriä kaupunkialueella on voitu pitää kurissa hyödyntämällä olemassa olevaa julkista liikennettä ja käyttämällä jo muutenkin lämmitettyä tilaa. Rakennukset ovat lisäksi pysyneet kunnossa, kun on haluttu parantaa edellytyksiä niiden mahdolliselle säilyttämiselle. Väliai-

kaiselle käytölle löytyy jo sopivia sekä toteuttamisen että sopimisen malleja eripituisille väliaikaisuuden jaksoille. Seuraamalla esimerkkejä ennakkoluulottomasta toiminnasta eri asiakasryhmien hyväksi on todettu, että yritys- tai kansalaistoiminta on pitänyt muutosalueet elävänä ja lisännyt niiden houkuttelevuutta. Mutta toiminta koetaan monesta syystä edelleen hankalana, erityisesti lainsäädännön ja toiminnan turvallisuuden takaamisen kannalta.

Yksi pullonkaula väliaikaisen käytön lisäämiseksi on kaupunkien omien toimintamallien muokkaaminen vastaamaan haasteeseen, johon liittyy sekä vastuu- että sopimuskäytännön kysymyksiä. Väliaikaiskäyttöä ei ole helppo hallita käytössä olevan hallintomenettelyn puitteissa. On selvä, että virkamiesten vastuuta ei voida lisätä. Toisaalta heidän mahdollisuuksia sitoutua vuorovaikutukseen ja uusien toimintamallien pilotointiin ratkaisujen löytämiseksi pitäisi voida vaatia. Kiinteistöomistajuudella on aina omat riskinsä, mutta kaupungin virkamiesten ja välitystehtävissä toimivien yritysten vuorovaikutus, sekä erilaiset käyttöön otettavat sopimusmalliesimerkit voisivat lisätä yksityisten kiinteistöomistajien kiinnostusta yhteistoimintaan. Esimerkiksi tilanteissa, joissa rakennukset jäävät tyhjinä odottamaan uuden kaavaan voimaan astumista. Kaupunkien omat aluekehittämisen prosessit jättävät myös alueita ja rakennuksia vaille käyttöä mahdollisesti pitkäksi ajaksi, kunnes ryhdytään konkreettiseen toimintaan alueiden muuttamiseksi. Väliaikaiskäytöllä saisi tällaisissa tilanteissa aikaan paljon asioita yritysten ja asukkaiden hyväksi. Väliaikaiskäytöt tulisi hyödyntää myös kaupungin oman toimivuuden parhaaksi. Olisi vain rohkeammin taruttava toimintaan.

Tove Hagman

Kirjoittaja on
liiketoimintajohtaja
asumisen klusteriohjelmassa
Culminatum Innovation
Oy:ssä.

Kaupunkikiihdytin**

T

ein Sampo Ruoppilan kanssa viime syksynä Ympäristöministeriön kaupunki-innovaatiot -ohjelmaan pika-analyysin tilapäisistä käytöistä kehittämisen voimavarana.

Tilapäisten käyttöjen kenttä ulottuu hetkelisistä tapahtumista pitkäjänteiseen kaupunkitilan kehittämiseen. 2000-luvun taitteessa tilapäiset käytöt olivat paikoin merkittävä ilmiö, mutta kaupunkisuunnittelun ja -politiikan kannalta vielä marginaalissa. Nyt kaupungit ovat havainneet tilapäisten käyttöjen strategisen merkityksen.

Tilapäisyyden kirjoon kuuluvat mm. kadunvaltaukset, yhteisötaide, happeningit ja 'new genre public art', konsertit ja kaupalliset tapahtumat, projisoinnit, pop up -ravintolat ja -kaupat, arkisten kaupunkitilojen elävöittäminen, unohtuneiden teollisuusympäristöjen uusiokäyttö ja tilapäiset puistot.

Tilapäinen käyttö voi olla hetkellinen, vaeltava tai toistuva, parasiitti, pioneeri tai pysyväksi vakiintuva. Tilapäisyyden kirjon ääripäiden - hetkellisten tapahtumien ja paikkojen kehittämisen - edellytykset ja vaatimukset poikkeavat toisistaan. Parhaimmillaan kaikilla tilapäisillä käytöillä on uutta luovan impulssin luonne. Ne auttavat näkemään kaupungin toisin. Ravintolapäivä on mahtava esimerkki tilapäisyyden voimasta. Kalasatama Temporary osoittaa tilapäisten käyttöjen mahdollisuuksia pitkäjänteisessä kaupungin osan rakentumisessa.

Pika-analyysissä löytyi valtava määrä ideoita sekä toimintamalleista, et-

tä paikoista, joissa tilapäisten käyttöjen kautta voisi luoda uutta kaupunkikulttuuria ja tuottaa myös taloudellista lisäarvoa. Ehdotimme uudenlaista paikkasidonnaista ja määräaikaista kehittämisvälinettä, Kaupunkikiihdytintä*, joka madaltaisi eri toimijoiden kynnystä ottaa tiloja uusiin luoviin käyttöihin.

Työ jatkuu parhaillaan mm. Helsingin kaupungin nuorisoasiankeskuksen kanssa. Tutkimme yhdessä Vesa Peipisen kanssa sitä, miten nuoret voivat ottaa aloitteen omiin käsiinsä ja luoda tilapäisten käyttöjen kautta kokonaan uudenlaisia nuorten tiloja ja tilanteita. (Lue myös Vesa Peipisen kirjoittama teksti sivulta 27.)

Kaupunki muuttuu tekemällä!

Panu Lehtovuori

Kirjoittaja on
arkkitehti (SAFA) ja
professori.

Paviljonki

Välipala - Nälkäisimmille lukijoilla saattaa sana tuoda ensimmäisenä mieleen sämpylän ja kupin kuumaa, mutta tässä tapauksessa se tarkoittaa paljon muutakin. Välipala on väliaikainen tapahtumapaviljonki, joka rakennetaan Helsingin keskustaan World Design Capital Helsinki 2012 kesäkauden toimintaa varten. Huhtikuussa valmistuva paviljonki sijoittuu Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon väliin.

Paviljonki toimii kohtauspaikkana suurelle yleisölle, medialle ja kansainvälisille asiantuntijavieraille, ja siellä järjestetään monenlaista ohjelmaa - workshoppeja, huippupuheenvuoroja, päivänsesjeja, elokuvanäytöksiä, designkirpputoreja ja piknikkejä. Paviljongissa toimii lisäksi kahvila ja pieni World Design Capital Helsinki 2012 -myymälä.

Arkkitehtuurimuseolle ja Designmuseolle paviljonki on välipala muutenkin kuin vain fyysisen sijaintinsa puolesta, tai sanotaanko, alkupala. Museot ovat pyrkineet jo pitkään tiivistämään yhteistyötään ja paviljonki on siitä konkreettinen esimerkki. Paviljonki toimii museoiden välissä kuitenkin vain ensi kesän, minkä jälkeen se puretaan ja pystytetään myöhemmin taas muualle. Toiveena on, että paviljonki jättäisi vahvan muistikuvan kaupunkilaisten mieleen ja mahdollisuuden täyttää museoiden välinen tila elämällä ja jatkossa myös pysyvällä, museot yhdistävällä lisärakennuksella.

Paviljongin väliaikaisuus on tarjonnut sen suunnitteluun alusta saakka sekä mahdollisuuksia että haasteita ja molemmat ovat konkretisoituneet paviljongin toteutussuunnittelussa. Väliaikaisuus on haluttu ottaa huomioon sekä paviljongin rakenteissa että toiminnassa. Rakennus on suunniteltu sen purkua ja uudelleen kokoamista silmällä pitäen ja

sen vaikutuksia tonttiin on pyritty minimoimaan, rakennustyöt tehdään ilman kaivuita ja olemassa olevien kasvien tuhoamista.

Suomessa ja etenkin Helsingissä rakentaminen on tunnetusti tarkkaan ja tiukasti valvottua ja säädeltyä. Näin pystytään varmistamaan rakennusten laatu ja turvallisuus sekä yhtenäisen kaupunkikuva. Mutta helposti sen, minkä saavuttaa turvallisuudessa ja järjestäytyneisyydessä, häviää yllättävyydessä ja yhteisöllisyydessä. Toki paviljongin suunnittelussa on pitänyt täyttää kaikki määräykset ja säädökset, mutta niissä on voitu tehdä lievennyksiä suhteessa pysyvään julkiseen rakennukseen. Paljosta käy kiittäminen myös World Design Capital Helsinkiä, etenkin aikataulujen puolesta.

Ilman designpääkaupunki-titteliä olisi paviljonki myös sijoittajan kannalta melkoinen riski. Titteli takaa kuitenkin kiinnostuksen Helsinkiä ja paviljongia kohtaan. Etenkin kesän aikana Helsingissä ja paviljongissa tapahtuu paljon ja koska paviljonki on auki vain rajoitetun ajan, ei paviljongista toimetonta päivää löydykään. Voihan jopa olla, että paviljongin rajoitettu aukioloaika saa ihmiset tarmokkaammin liikkeelle.

Joku voisi väittää, että väliaikainen rakennus on epäekologinen ja kestämaton, mutta ainakin tässä tapauksessa uskallan väittää päinvastaista. Väliaikaisuuden ansiosta paviljongilla on mahdollista pyrkiä elävöittämään aluetta ja kaupunkikuvaa. Vastaavan pitkäaikaisen tapahtumakeskuksen sijoittamien lähelle asutusta koettaisiin naapureiden puolelta todennäköisesti enemmän uhkana kuin mahdollisuutena, mutta väliaikaisuus muuttaa tilannetta. Tavallaan kyseessä on sosiaalinen koe, josta toivotavasti saadaan positiivisesti yllättyneitä tuloksia. Viihtyisyys ja eläväisyys ovat nykyään usein paitsioon jääviä kestävyden osarvoja, mutta niillä on parhaimmillaan sekä suoria että välillisiä vaikutuksia myös ekologisuuuteen.

Toivon, että mahdollisimman moni löytää ensi kesänä tiensä paviljonkiin ja että se jää ihmisten mieleen positiivisena esimerkkinä elävästä ja avoimesta kaupungista, kaupungista joka muuttuu ja tarjoaa aina jotain uutta. Ja toki paviljongista saa myös välipalaa.

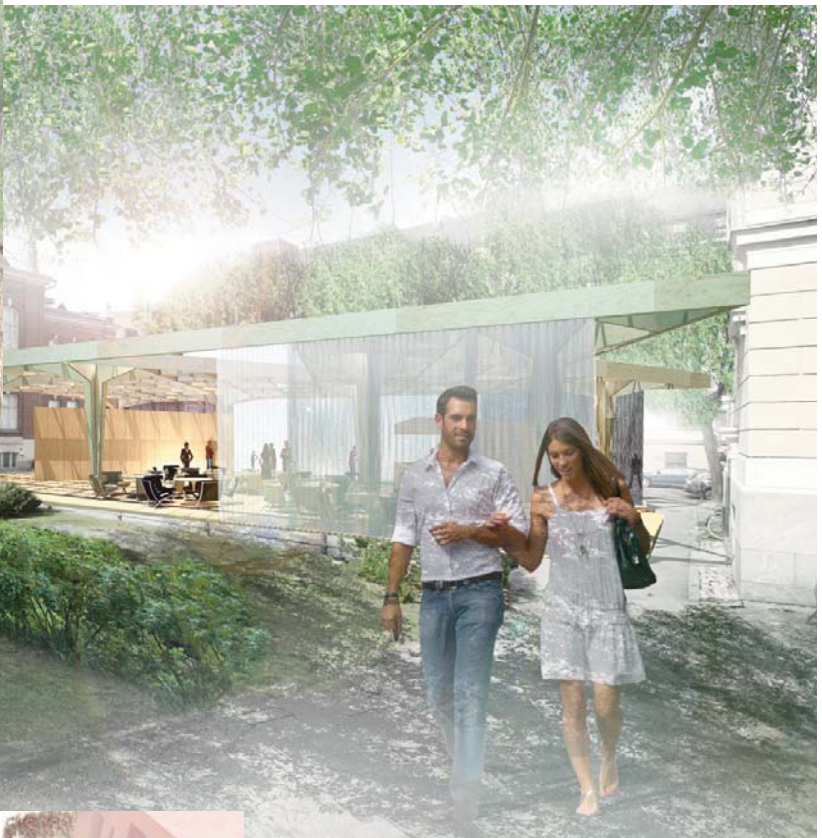
Suunnittelijat: Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitoksen puustudion opiskelijat, pohjautuen Pyry-Pekka Kantosen kilpailuehdotukseen.

Yhteistyökumppanit: World Design Capital Helsinki 2012, UPM, Aalto-yliopisto, Arkkitehtuurimuseo ja Designmuseo.

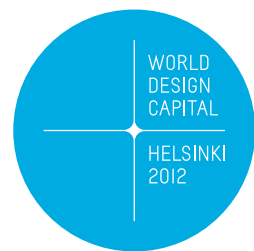
Pyry-Pekka Kantonen

Kirjoittaja on arkkitehtioppilas, jonka kilpailuehdotuksen pohjalta Paviljonki suunnitellaan ja rakennetaan.

Kuvat: Pyy-Pekka Kantanen

Väliaikaiskäytön merkittävydestä aluekehityksessä

Uudella- maalla rakennetaan metropoli- maakuntaa. Maakunnan erityinen rooli maamme ainoana metropolina korostuu myös aluekehittämis- työssä. Visiona on, että Uusimaa on kansainvälinen hyvinvoivien ihmisten veto- voimainen metropolialue.

Varsinkin metropolialueen ytimessä, missä entisiä satamia muutetaan asuin- ja työpaikka-alueiksi, on meneillään suurin kaupunkirakentamisen muutos sataan vuoteen. Mut-

ta myös muualla maakunnassa tapahtuu muutoksia, joko rakentamisen, toimintojen syntymisen tai lakkautumisen kautta. Muutokseen sisältyy myös välivaiheita, lyhyempiä tai pitempiä. Näiden välivaiheiden hyödyntämisen merkitys myös alueiden kehittämisessä ollaan meilläkin huomaamassa. Ulkomaiset ja kotimaiset esimerkit ovat osoittaneet, että hyödyt ovat kulttuurisia, sosiaalisia, ekologisia ja jopa taloudellisia. Väliaikaiskäyttö synnyttää parhaimmillaan uusia innovaatioita ja näkökulmia. Kehitys ei aina kulje niin kuin on ennustettu ja suunniteltu, jolloin väliaikaiskäyttö voi avata uusia suuntia. Suunnittelemattomuus voi kääntyä innovatiivisuuden lähteeksi. Väliaikaiskäytössä kaikki voittavat.

Uudenmaan maakunnan aluekehittämisen tärkeimpiin tavoitteisiin kuuluu maakunnan elinkeinoelämän tukeminen yrittäjyyttä vahvistamalla. Etenkin nuori yrittäjyys on keskiössä. Nuorta luovan työn tekijää kiinnostaa edullinen ja virikkeellinen työtila, jopa ns. raaka tila. Tämä kannattaa ottaa huomioon, kun etsitään uutta käyttöä tyhjilleen tai vajaakäytölle jääneille tuotanto-, teollisuus-, varasto- ja julkisille rakennuksille.

Myös ruohonjuuritason yhteisöjen ja aktiivien kiinnostus tyhjilleen jääneitä tiloja kohtaan tulisi ottaa vakavasti, koska paikalle virinnyt toiminta on merkki alueen elinvoimaista ja näin voi syntyä ns. urbaanin kesannoinnin avulla mahdollisuus kehittää paikkaa väliaikaisuuden avulla. (Lisää: Ari Hynynen et al 2010: Urbani kesannointi aluekehittämisen menetelmänä – tapaus Tampere).

Väliaikaiskäyttömahdollisuutta kannattaa harkita myös tilanteessa, jos esim. kulttuurihistoriallisesti arvokkaalle rakennusperinnölle on käyttötarkoituksen muutostilanteessa vaikea löytää uutta omistajaa tai vakinaista käyttäjää. Tyhjilleen jääneiden rakennusten ylläpito maksaa joka tapauksessa ja ne ovat alttiita mm. rappeutumiselle ja vandalismille. Arvorakennuksen väliaikainen käyttö esimerkiksi näyttely- tai muuna kulttuuritilana mahdollistaa myös kansalaisten tutustumisen ehkä muuten suljettuun rakennusperintökohteeseen.

Metropolialueella on runsaasti mahdollisuuksia väliaikaiskäytön kehittämiseksi. Nämä mahdollisuudet tulee nähdä ja hyödyntää koko maakunnan voimavara yhteisen visiomme toteuttamisessa.

Tuula Palaste-Eerola

Kirjoittaja on
Uudenmaan liiton
maakunta-arkkitehti.

Kuvat: Tuula Palaste-Eerola

Palvelumuotoilu – aluekehittäjän ja kuntalaisen kädenpuristus

T

ilojen, rakennusten ja alueiden väliaikaiskäytöt ovat osa aluekehittämistä, alueiden veto-voimaisuuden ja kilpailukyyn vahvistamista. Niihin piiloutuvan sosio-ekonomisen potentiaalın esiin nostamisessa muotoilumenetelmiä, kuten palvelumuotoilua, ei ole paljolti hyödynnetty. Miten muotoilun toimintatavoilla, kuten kuntalaisia osallistavilla, empaattisilla ja visuaalisilla menetelmillä voitaisiin edesauttaa sisään- ja ulkotiloissa tapahtuvaa väliaikaistoimintaa?

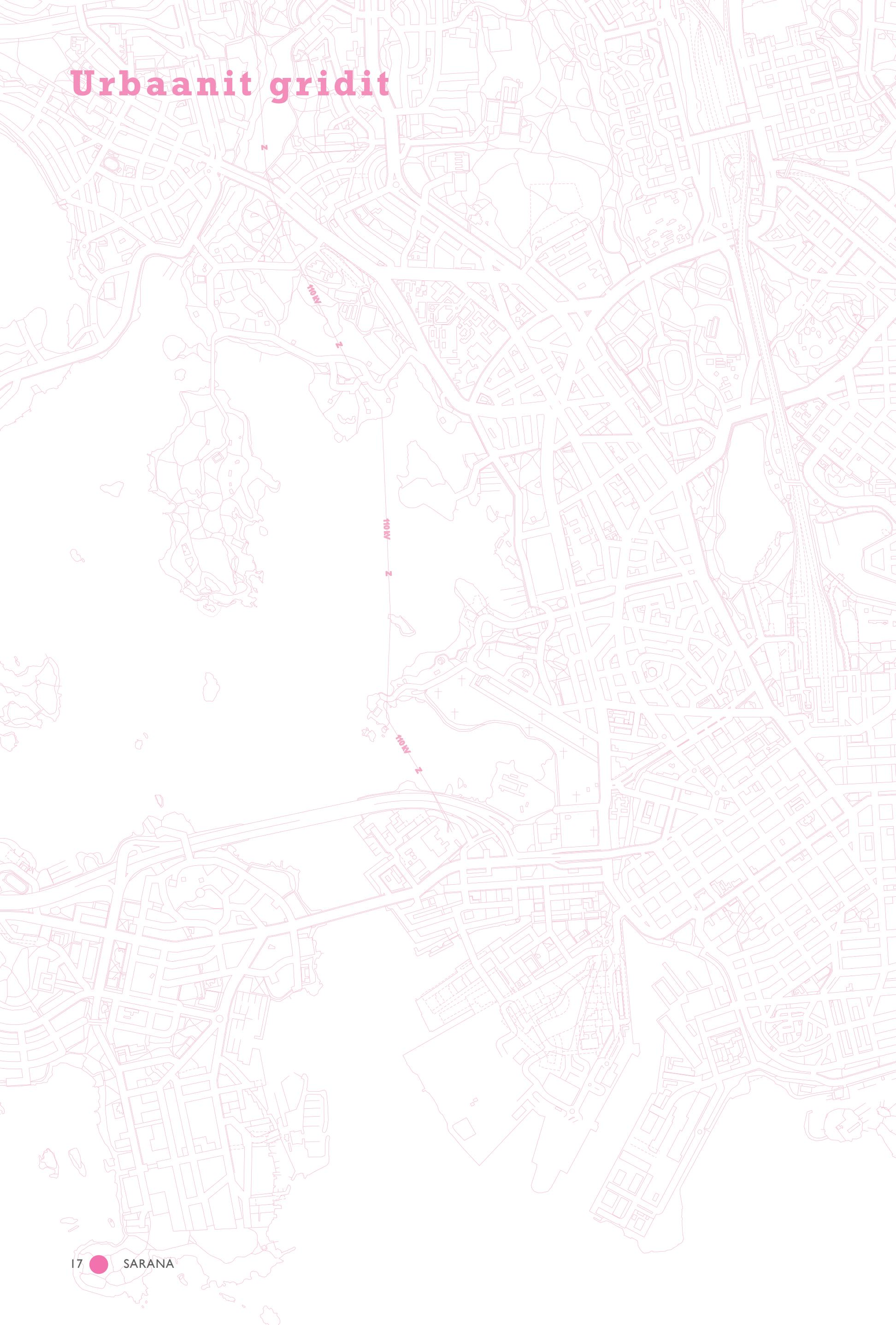
Kaupunki- ja kuntaorganisaatioihin voitaisiin muotoilla poikkihallinnollinen palvelumalli. Kiinteistöjen ja alueiden hajautettu omistajuus ja koukeroiset lupamenettelyt olisivat sekä kuntalaisille että virkamiehille helposti ymmärrettäviä, jos kummankin osapuolen todelliset tarpeet ja toiveet huomioitaisiin palvelumallia kehitettäessä. Asiakas- ja käyttäjälähtöisyys nousisi kaikista seikoista olennaisimmaksi. Nyt virkamiesorganisaatiot ohjautuvat pitkälti totuttujen käytäntöjen mukaisesti, joiden kyseenalaistamista ei ole suosittu. Osalle totuista käytännöistä on olemassa vankat perusteet, osalle ei.

Yksittäisten tilan tarvitsijoiden tilanne tulisi nähdä tärkeänä ja heidän auttamiseksi pitäisi olla valmis irtaantumaan oman työn mukavuusalueelta. Win-win (kunta-kuntalainen) ja win-win-win (kunta-yksityinen kiinteistön omistaja-kuntalainen) neuvottelutaidot voitaisiin ottaa käyttöön heti. Isoissa kunnissa voitaisiin ottaa esimerkkiä pienistä kunnista siinä, miten merkittävää virkamiesten on ajatella kunnan kokonaisuutta palvelutilanteisiin joutuessaan.

Seuraavat gridi -sivut on varattu niiden tarpeiden ja toiveiden visualisoituihin tai muistiinpanoalustaksi, joita sinulla on olemassa tilojen, rakennusten ja alueiden väliaikaiskäyttöihin liittyen. Ilman vuorovaikutusta kuntalaisten kanssa yksikään kunta tai kaupunki ei kehity. Välitä ideasi ja ajatuksesi päättäjien ja virkamiesten tietoisuuteen. Siten kannustat kuntaasi myös uusien työmenetelmien käyttöön. Palvelumuotoilu on ennen kaikkea todellisten asiakastarpeiden tunnistamista, luovaa ajattelua ja organisaatiokykyä. Sitä sekä meitä kaikkia tarvitaan generoimaan kulttuurista muutosta kaupunki- ja kuntarakenteisiin.

Muotoilusivut laati
Hannaliisa Johnson.

Urbaanit gridit

Mitä ovat alueresurssit?

Haluaisitko järjestää kansainvälisen supertähden konsertin 80 000 ihmiselle? Tarvitsetko tuhansia kuutioita edullista luolatilaa edustamasi IT-yrityksen palvelimille? Tai lähes tarkalleen Rooman Pantheonin kokoisen ja muotoisen juhlatilan meren rannalta? Paikan carting-radalle tai kanoottivuokraamolle? Laiturin merellistä kaupunkitapahtumaa varten? Luvallisen graffitiseinän? Suljetun risteuksen pop up -ravintolalle? Pellon?

Helsinki rakentaa uutta kaupunkia hyvin monenlaisiin olosuhteisiin: on peltoa, metsää, entistä satamaa sekä jo olemassa olevaa, vanhaa kaupunkirakennetta. Ennen rakentamista ja sen aikana rakentamisalueilla on erilaisia vajakäytössä olevia resursseja. Osa resursseista jää olemaan vielä rakentamisen loputtuakin. Usein resurssit ovat karuja ja outoja sekä vaativat mielikuvitusta, jotta näyttäytyisivät resursseina. Yhtä kaikki, ne ovat siellä.

Kaikki alussa mainitut mahdollisuudet ovat olemassa. Osa niistä on hyödynnetty. Helsingin Jätkäsaarella pidettiin vuonna 2009 Madonnan konsertti ja luvallisia graffitiseiniä on Kalasatamassa. Kaupungissa on aivan luonnostaan tarjolla valtava määrä tiloja ja paikkoja, joita voi hyödyntää mitä mielikuvituksellisimpiin käyttötarkoituksiin.

Lähes mikä vain julkisessa tai yksityisessä omistuksessa oleva tila tai paikka voi toimia hedelmällisenä lähtökohtana urbaanille toiminnalle. Esimerkki tällaisesta on Seine-joen rannalle Pariisiin kesäisin rakennettava valtavan suosittu väliaikainen uimaranta. Se tehdään kesäksi suljetulle moottoritielle.

Pariisin uimaranta on mainio esimerkki alueresurssien hyödyntämisestä. Alueresurssit eivät välttämättä ole määrättömän pitkään käytettävissä, mutta eivätpä monet tapahtumatkaan ole luonteeltaan ikuisia.

Huomattava osa tarjolla olevista resursseista on ulkoilmassa tai niiden olosuhteet eivät vastaa lämmitettyjen rakennusten sisäolosuhteita. Omassa pohjoisessa ilmastossamme asiat tapahtuvat lämmitettävissä ulkotiloissa mukavimmin lämpimänä vuodenaikana. Onneksi olosuhteiden ei tarvitsekaan olla täydellisiä. Monesti riittää, että on paikka sille, mitä halutaan tehdä.

Yleinen harhakuvitelma on, että paikan tai tilojen omistajan pitäisi automaattisesti tukea tilan hyödyntäjää. Ei se niin mene. Asiat sujuvat nykymaailmassa mutkattomimmin, jos tilan käytöstä kiinnostuneella on ns. paketti kasassa rahoituksineen ja suunnitelmineen.

Alueresurssien hyödyntäminen voi olla haasteellista. Kaupungin palvelut ovat hajallaan eri viirastoissa ja eritoten epätyypillisten tilojen ja paikkojen hyödyntäminen saattaa vaatia järjestäjältä melkoista pelihenkä. Asian sujuvuutta kuitenkin kehitetään jatkuvasti.

Ne resurssit siis ovat siellä. Tarvitaan mielikuvitusta niiden näkemiseen ja vahvaa tahtoa niiden käyttämiseen. Saisiko olla vaikka sillan alun keskustasta? Ravintolaksi.

Jari Tirkkonen

Kuva: Sky Foto Oy

Kirjoittaja on Kruunuvuorenrannan projektijohtaja Helsingin kaupungin talous- ja suunnitteluviraston kehittämisosastolla.

Asemalla tavataan

A

semapaikkana asema

Pitkien etäisyyksien Suomessa liikenteelle annetaan paljon tilaa, myös leveys-suunnassa; suomalaisen moottoritien tilalle mahtuisi kaksi tai kolme brittiläistä. Juna- ja metroasemat on Suomessa tehty julkisen keskustilan kunniaksi ja ehdoilla, metropolin(kin) monopoliksi. Pasilan kehittäminen jämähti vuosikymmeniksi, koska ratapihaa tai edes sen yläpuolella olevaa tilaa nyt ei vaan kerta kaikkiaan voinut käyttää muuhun tarkoitukseen.

Henkilöliikenteen raskaan raideliikenteen asemat ovat yksikäyttöisiä - periaatteessa. Ne on tehty matkustajien liikuttamiseen ja odotuttamiseen. Vaikka eletäisiin kuinka individualistisia aikoja, väen kulkukeskittymät houkuttelevat lajitovereita yhteen. Asemilla voi tavata mainostekstejä ja toisesta suunnasta tulevia kavereita sekä varjoisien kujien kuljeskelijoita, meidän yksinäisimpiämme. Liikennepaikoilla ovat myös kauppiaat, trafikantit, aina toimineet. He ovat tuoneet tavaraa kaupungin portin läpi (trans-port). R-kioskin alkujuri oli 1800-luvulla aikansa aipädiän eli romaanien myynti asemilla. Lukemisen uskottiin rauhoittavan junapelkoisia matkustajia.

Juna-asema ei ole samalla tavalla ilmeistä väliaikaistilaa kuin tyhjä tontti. Asema ja etenkin aseman seutu on kuitenkin liikennetilavarauksen suurellisuuden ja muutenkin väljän ja kiireettömän julkisen tilan käytön myötä tehottomassa käytössä. Se on pitkät ajat tyhjä, niin vuorokausirytmisissä kuin hiukan pidemmissäkin sykleissä. Esimerkiksi Malmin asemalla yksi kokonainen laiturin on kokonaan pois käytöstä. Sen annetaan kasvaa ruohoa, siis aivan konkreettisesti, ja paljon. Lipunmyyntitilat raiteiden ylikulkevalla kauppasillalla on sul-

jettu. Tilalla ei ole mitään. Kirkkonummen hieno asemarakennus on käytössä vain muutaman tunnin päivässä. Kauniaisten juna-asema on maannut aika päiviä hänessään. Moni junaseisake ei ole käytössä lainkaan. Silti se törröttää paikallaan.

Vuosikymmeniä sitten autojen liityntäpysäköinti asemilla oli sopimaton ajatus, sehän olisi suosinut yksityisautoilua. Nykyään, kun autojen vyöry on eittämätön ja edes jokunen autoilija haluttaisiin junaan, autoja makaa pitkin poikin liityntäparkeissa – yleensä ilmaiseksi eli ilman ohjausta.

Väliaikainen tila ja vuorottainen aika

Juna-aseman seudut olisivat siis loistava kohde monenlaiselle väliaikaiskäytölle, vieläpä tehostettuna vuorottaiskäytöllä. Tilaa ja aikaa voisi hyödyntää tarjoamalla palveluja ohikulkijoille kysynnän mukaan. Esimerkiksi, jos asemalla on aamulla ja päivällä enemmän liityntäpysäköintitarvetta, pysäköintitilaa voidaan käyttää illalla osittain pop up -myyntiin ja vaikkapa skeittipuistona sekä ravintola/kahviona. Kaiken aikaa paikalle sopisivat yhteiskäyttöautot ja kaupunkipyörät. Luonteva läsnäolo eli sosiaalinen valvonta hoituisi pyöräpajan ja pysäköintipisteen hoitajan silmin ja suin. Viikonloppuna tilaa saisivat puolestaan enemmän paikallisten yhdistysten kirppispöydät. Paikan veto-voimaa voisi lisätä voittoa tuottamattomilla taideprojekteilla ja muulla vapaalla kansalaistoiminnalla.

Eikä tässä vielä kaikki. Katso digitaalista juorupeiliä! Paikan elämää voisi seurata reaaliaikaisesti netissä keskustilan valvontakameroiden kuvat sopivasti julkaisemalla. Niistä ja visuaalisista kävijätilastoista voisi syntyä myös videotaidetta.

Kalle Toiskallio

Kirjoittaja on strateginen liikennekonsultti ja valtiotieteen tohtori sekä Helsingin Yrittäjien maankäytön, asumisen ja liikenteen valiokunnan pj.

Väliaikaiskäytön pullonkaula ei ole toimijat tai omistajat vaan rakennusmääräyskokoelma

R

akennusten ja tilojen väli- ja tilapäiskäyttö tuntuu olevan kaupunkikulttuurin kuuminta hottia. Asian kanssa yli 20 vuotta operoineen kiinteistöyhtiön näkökulmasta tämä on sekä virkistävää että kiinnostavaa.

On vaikea kuvitella, että asia olisi oikeasti uusi. Ainahan järjestäytymättömätkin toimijat ovat halunneet toimia ja tarvinneet toimintaansa tiloja. Onhan näitä urbaaneja jättömaita ja brown-zoneja ollut koko teollisen murroksen ajan. Miksi asia on nyt virkamies työn keskiössä?

Väitän, että yksi suuri syy on halpalennot Berliiniin. Kaikessa luovuudessaan ja kekseliäisyydessään luovaksi luokaksi nimitetty kansanosa on kuitenkin vain joukko lampaita. Mennään sinne minne muutkin ja ollaan sitä mieltä kuin mielipidejohtajakin. Berliini on konkurssin partaalla kiikkuva kaupunki, jossa ”kaikki on yht’äkkiä mahdollista” ja ”vallitsee suvaitsevaisuuden ilmapiiri”. Oikeasti kyse on paljolti siitä, että laadukkaan aamiaisen saa viidellä eurolla kuuteen asti illalla.

Kaikeksi onneksi tämä lammaslaumamme on melkoisen äänekäs. Se jaksaa pitää yllä keskustelua aiheesta kuin aiheesta ja tällä kertaa sillä on ollut myös tilastodataa ja kansainvälisiä julkaisuja huutelunsa taustatueksi. Luovan luokan elämän tylsyyden katkaisevat pop up -asiat ovat päättyneet virka- ja luotamusmiesten pohdintojen keskiöön.

Älkääkään kukaan nyt luulko, että sarkastiset sanani tarkoittaisivat sitä, etten pitäisi väliaikaiskäyttöä tärkeinä ja kiinnostavina osina kaupunkikulttuuria. Ja nimenomaan kaupunkikulttuuria.

Perinteiseksi koettu kulttuuri tarvitsee tuekseen yleensä kasapäin verovaroja. Museot, orkesterit, teatterit ja niiden kiinteistöt imevät halutta-

essa loputtomasti työvuosia ja ylläpitoeuroja. Tämä on mielestäni välttämätöntä, mutta välillä kovin itsestäänselvää ja samaa uudistumattomasti toistavaa.

Kaupunkikulttuuriksi katsottava tekeminen on jotain aivan muuta. Rahaa sekin tarvitsee, mutta paljon vähemmän. Kaupunkikulttuurissa on lähes poikkeuksetta mukana myös ansaintalogiikka, jonka virrat voivat kasvaa jopa kulujaan suuremmaksi. Kaupunkikulttuuri tarvitsee rahan sijasta paljon enemmän lakimuutoksia.

Skandinaavisessa terveellisyyden ja turvallisuuden korostamisen kulttuurissa on vallalla tapa, jossa yllämainittujen ydinarvojen nojalla tasavertaisuuteen vedoten voidaan kieltää mitä ja koska vain. Toimintalogiikan kirkkaimpia (lue: synkimpiä) kohtia on tilojen käyttöä määrittelevä rakennusmääräyskokoelma ja sen normiksi muuttuneet tulkintatavat.

Helsingissä nyrkkisääntö rakenteille on se, että alle kaksi viikkoa käytössä oleva tila - telta, lava tai vaikka kivijalan tyhjä liikehuoneisto - on pelastuslaitoksen hyväksymä asia. Pelastuslaitosta kiinnostaa lähinnä se, ettei kukaan kuole.

Viidennentoista päivän ihme on se, että yli kaksi viikkoa pystyssä pysyvä rakenne tai tilassa tapahtuva toiminta siirtyy rakennusvalvontaviraston asiaksi. Rakennusvalvontaa kiinnostaa kaikki mahdollinen.

Jo Helsingin juhlatuokkien Huvila-teltoa rakennettaessa pitää pitää huoli 100% esteettömyydestä ja mm. harmaan veden käsittelystä puhumattakaan erilaisista kaiteista ja portaita koskevista pilkkuntarkoista pykälistöistä. Jos toiminta sattuu tapahtumaan sisätilassa, jonka virallinen käyttötarkoitus ei ole kyseinen väliaikaistoiminto, mitataan myös ilmanvaihdon litramäärät ja tutkitaan sen lämmön talteenottoyksikön ajantasaisuus.

Älkää ihmetelköt, miksi tyhjäksi jääneeseen kampaamoon ei synny muutamaksi kuukaudeksi kivaa kahvilaa tai miksi talonvaltaajat saadaan aina ulos tilastaan. Kysykää mieluummin miksei pelastuslaitoksen ja rakennusvalvontaviraston katsantokantojen väliin voitaisi synnyttää väliaikaisuuden joustavammin mahdollistava lakien tulkintatapa. Tai kokonaan uutta lainsäädäntöä.

Tätä ette saa kopioitua berliiniläisen kahvilan ikkunasta ulos tuijotellessanne. Tätä varten joudutte opiskelemaan myös anniskelulainsäädännön kryptiset kiemurat. Mutta tätä tehdessänne olemme koko sydämellämme rinnallanne. Barrikaadeille perkele!

Stuba Nikula

Kirjoittaja on
Kiinteistö Oy Kaapelitalon
toimitusjohtaja.

Kuva: Ossi Kajas

Kuva: Kaapelitehdas Oy

Hourinhoitolasta toimiva galleriatila – tapaus Lapinlahti

.S.E -projekti

Helsingin kaupungin tytäryhtiö Lasipalatsin Mediakeskus on mukana kymmenen maan yhteisessä United States of Europe -projektissa, jossa tutkitaan eurooppalaista identiteettiä ja nykypäivän Eurooppaa sosiologisten tutkimusten ja taiteilijoiden tulkintojen kautta. Neljä kuraattoria on valinnut kaikissa partnerimaissa kiertävään näyttelyyn mukaan neljätoista taiteilijaa. Suomesta mukana ovat taiteilijat Kaarina Kaikkonen ja Anu Pennanen. Näyttely oli ensimmäisenä esillä Puolan Lodzissa lokakuussa 2011. Helsinkiin näyttely saapui joulukuussa 2011.

U.S.E -projektin Suomen näyttelyä varten oli varattu perinteinen galleriatila Kannetalosta. Lodzissa kävi kuitenkin ilmi, että kyseessä ei olekaan perinteinen ripustusnäyttely, vaan lähinnä projisoinneista ja videoinstallaatioista koostuva kokonaisuus. Helsingillä oli kaksi vaihtoehtoa; vetäytyä hankkeesta tai etsiä kiireesti tilalle uusia, täydentäviä tiloja. Näyttely päätettiin järjestää kahdessa osassa. Ennakkona tulevasta näyttelykokonaisuudesta Kannetalossa nähtiin joulu- tammikuussa bulgarialaisen Luchezar Boyadjievin ratsastajapatsaskuvista koostunut sarja ”On Vacation”. Päänäyttely järjestettäisiin tammi-helmikuussa.

Mediakeskuksessa etsittiin kiivaasti uusia tiloja päänäyttelylle. Tiiviissä yhteistyössä kiinteistöviraston kanssa päätettiin kaupungin periaatteiden mukaisesti ottaa käyttöön vanha, tyhjillään oleva tila, tässä tapauksessa Lapinlahden sairaala.

Lapinlahden lisäksi osa näyttelystä sijoitettiin Lasipalatsiin. Sinne tuli internetyhteyden vaativa laboratorio, jossa kävijät saivat antaa palautetta ja tallentaa omia tarinoitaan ja valokuviaan Euroopasta ja eurooppalaisuudesta. Rautatieasemalle pystytettiin Kaarina Kaikkosen uusi työ ”Missä kotini on”. VR Group suhtautui ennakkoluulottomasti hankkeeseen ja antoi tilojaan korvauksetta taidenäyttelyn käyttöön.

Mielisairaalana yli 160 vuotta

Carl Ludvig Engelin suunnittelema Lapinlahden rakennus valmistui vuonna 1841 mielisairaalaksi, jollaisena se toimi seuraavat 160 vuotta. Lapinlahden sairaalassa on ollut potilaana lukuisia Suomen taiteen merkkihenkilöitä, esimerkiksi Aleksis Kivi, jota hoidettiin Lapinlahdessa 1870-luvulla. Sairausta määriteltiin potilaan yleisen mielialan mukaan ”melancholia chronicaksi”. Sairaudesta syyksi arveltiin verenvähyyttä, juoppoutta sekä loukattua kirjailijakunniainia.

Helsingin kaupunki osti Lapinlahden sairaalakiinteistön HYKSiltä vuonna 1999. Sairaaloiminta päättyi lopullisesti vuoden 2008 lopussa, jolloin HUS:n psykiatrisen osaston syömishäiriöosasto, -poliklinikka ja -päiväosasto muuttivat Psykiatriakeskukseen. Siitä lähtien Lapinlahti on ollut suurelta osin tyhjillään.

Rakennuskokonaisuuden tulevaisuuden käyttö ja sitä ympäröivä puisto on herättänyt kiivastakin keskustelua. Pro Lapinlahti-liike on puolustanut rakennuksen säilyttämistä mielenterveyskäytössä. Helsingin kaupunki onkin nyt päättänyt kunnostaa tilat ja sijoittaa sinne sosiaaliviraston toimintoja. Kunnostustyöt alkanevat vuonna 2013. Kaupungin hallituksen päätöksen mukaisesti Lapinlahden tulee lasten ja nuorten päihdepoliklinikka sekä mm. kehitys-

Kuva: Lasipalatsin mediakeskus

vammaisten ryhmäkoteja. Suunnitelmissa on sijoittaa rakennukseen yleisölle avointa kahvila- ja ravintolatoimintaa. Kaupunki tutkii myös mahdollisuuksia sijoittaa alueelle sopivaa kulttuuritoimintaa.

Pikakunnostuksella galleriaksi

U.S.E -näyttelyä varten Lapinlahden rakennettiin väliseiniä, maalattiin pintoja sekä pimennettiin ikkunoita. Remontti vei noin viikon. Lapinlahden avautuminen yleisölle herätti suurta kiinnostusta jopa maanlaajuisesti. Näyttely oli esillä useissa medioissa ja keräsi pakkassäästä sekä suhteellisen syrjäisestä sijainnistaan huolimatta mukavan kävijämäärän.

Kävijöillä oli usein omakohtaisia kokemuksia Lapinlahden sairaalasta, tarinoita ja mielipiteitä. Eräs rouva oli tullut Oulusta saakka, sillä hänen äitinsä oli ollut Lapinlahdessa sairaanhoitajana talvisodan syttyessä ja pitänyt sotapäiväkirjaa. Hän halusi nähdä äitinsä entisen työpaikan. Päiväkirjoissa hän oli kirjoittanut esimerkiksi, kuinka ilmahälytyksen aikaan henkilökunta kuljetti potilaita turvaan perunakellariin.

Muita poimintoja palautteesta:

”Harvoin enää näkee näin yhteiskuntakriittistä näyttelyä”

(Sirpa Pääkkönen, HS)

”Tosi vaikuttava. Pysähdyttävä”

”Kylmät väreet kulkee. Näyttely sopii niin hyvin tänne, kun tietää talon taustan”

”Onks täällä vielä niitä hulluja?”

”Guggenheim pitäisi sijoittaa tänne”

”Olipas mielenkiintoinen, todella! Pitää miettimään.

Ei pitäisi meidän täällä valittaa koko ajan”

U.S.E -näyttely osoitti, että Lapinlahden tilat toimivat myös kulttuurisessa käytössä ja tyhjillään olevia tiloja voidaan hyvinkin nopealla aikataululla ottaa väliaikaiseen käyttöön, kun vain tahtoa löytyy.

Raisa Niemi

Kirjoittaja on
Lasipalatsin
Mediakeskuksen
tuottaja.

Kuvat: Lasipalatsin mediakeskus

Multicoloured Dreams -katutaideryhmän unelmia Helsingistä

H

elsinki on aina remon-
tissa. Vanerisia raken-
nustyömaa-aitoja löytyy
kymmeniä, ellei satoja
metrejä kerrallaan ympäri kaupunkia. Kau-
pallisen kuvaston ja vaneriaitojen lisäksi ka-
duilla näkyy toistaiseksi hyvin vähän kau-
punkilaisten omia viestejä, taidetta tai
epäkaupallisia teoksia.

Vajaa kaksi vuotta sitten aloimme pienel-
lä porukalla selvittämään lupia rakennus-
työmaa-aitojen kuvittamiseksi katutaiteel-
la. Halusimme kehittää kotikaupunkimme
asennetta positiivisemmaksi katutaidetta
kohtaan ja mahdollistaa sen luvallisen li-
sääntymisen. Yllätykseksemme saimme lu-
vat helposti ja vastaanotto oli positiivis-
ta niin rakennuttajien kuin kaupunginkin
osalta. Kesään 2012 mennessä valmistuu
viides rakennustyömaa-aitaprojektimme,
johon taiteilijaksi on saanut osallistua ku-
ka tahansa kiinnostunut. Huomasimme,
että omaan elinympäristöön on mahdol-
lista vaikuttaa, jos vaan viitseliäisyyttä
riittää.

Olemme ylpeitä saadessamme asua Hel-
singissä. Kaupunki on heräämässä uu-
denlaiseen yhteisöllisyyden ja tekemisen
kulttuuriin, jossa ideoidaan ja toteute-
taan yhä matalamman byrokratian pro-
jekteja ja luodaan ilolla kaikille avoi-
mia tapahtumia. Minkä asukkaat ovat
aloittaneet, on virkamieskoneistokin
vähitellen omaksumassa. Innostavia
mahdollisuuksia on jo lukemattomia!

Meillä on unelma. Tulevaisuuden
Helsingissä uusista rakennustyömaa-
kohteista kertoo alati päivittyvä si-
vusto, josta halukkaat saavat tietoa
luvanvaraisille teoksille avoimis-
ta rakennustyömaa-aidoista. Luvista
päättää kukin rakennuttajataho itse.
Ainoat kriteerit ovat, että teos ei ole
kaupallinen eikä pyri loukkaamaan
ketään. Maalausmateriaaleihin hae-
taan ja myönnetään apurahoja jat-
kuvasti. Teokset synnyttävät elävää

keskustelua. Syntyy uusi luvallisen katutaiteen kult-
tuuri, jossa kaikki osapuolet ovat tyytyväisiä.

Monien rakennusten tyhjiin päätyseiniin toteutetaan
vuosittain suuria, ohikulkijoita ilahduttavia ja katuku-
vaa virkistäviä teoksia vaihtuvilta tekijöiltä. Teokset
valitaan luonnosten pohjalta avoimella äänestyksellä.
Kaikilla on siis mahdollisuus vaikuttaa. Rakennuksis-
ta tulee alueen asukkaille merkittäviä ylpeyden aihe-
ita. Kaupunkiympäristö muuttuu värikkäämmäksi ja
lempeämmäksi, kun teokset tuovat iloa harmaaseen
katukuvaan.

Purettaviksi suunniteltuja ja käyttämättömiä raken-
nuksia ilmoitetaan säännöllisin väliajoin maalatta-
viksi väliaikaiskohteiksi. Kohteiden toteutus toimii
kulloinkin mukaan pyydetyn taiteilijan tai kulttuu-
rintuottajan vetämänä. Tuloksena on väliaikaisia,
useiden eri-ikäisten harrastajien ja ammattilaisten
toteuttamia kokonaistaideteoksia. Rakennuksis-
sa järjestetään muutakin väliaikaistoimintaa, kuten
konsertteja, kirpputoreja, taidenäyttelyitä, ravin-
tola- ja yritystoimintaa. Hienoimmista maalatus-
ta rakennuksista ei haluta eikä tarvitse luopua. Ne
koetaan merkittäviksi paikoiksi, keitaiksi kaupun-
gin keskellä. Ne ovat eläviä esimerkkejä rohkeudes-
ta, itse tekemisestä ja vaikuttamisesta.

Unelmiemme Helsingissä asukkaat vaalivat kau-
punkiaan. Nuoret oppivat itse tekemisen, vas-
tuunottamisen ja vaikuttamisen kulttuurin. Luvat-
tomiin paikkoihin maalaavat ohjataan lukuisille
luvallisille graffitiseinille ja osallistumaan erilai-
siin maalausprojekteihin useissa väliaikaiskoh-
teissa. Taidot kehittyvät ja katutaiteen tekijöiden
uusi sukupolvi on edellistä oivaltavampi, koska
kaupungissa on innostava henki ja paljon mah-
dollisuuksia. Helsinki saa mainetta värikkäänä
kaupunkina, jossa taide saa elää. Elämäntapatur-
risteja virtaa kaupunkiin. Kaupunki katuineen on
sallivampi, lempeämpi ja ystävällisempi, asujen-
sa näköinen ja oman tuntuinen.

Lisätietoja:

<http://mcdreams.wordpress.com/>

Kirjoittajat ovat
Multicoloured Dreams-
katutaideryhmän
jäseniä.

Konteista ilmaisuun ja sosiaaliseen eheyteen – Bermuda Helsinki

B

ermuda Helsinki on kaupunkiaktiivien ryhmä, jonka tavoitteena on lisätä, mahdollistaa ja monipuolistaa ruohonjuuritason kulttuuritoimintaa Helsingissä. Bermuda Helsinki tarjoaa kenelle tahansa

tilan ja välineet tehdä oma pieni tai suuri kulttuuritapahtuma ilmaiseksi.

Kesällä 2011 Bermuda toimi Helsingin Kalasataman konttiaukiolla mahdollistaen 64 kaupunkilaisten itsensä järjestämää ilmaista, epäkaupallista ja ikärajatonta tapahtumaa ulkoilmaelokuvailloista polkupyöräkorjausbrunsseihin, teatteriesityksiin ja keikkoihin. Bermuda operoi kaupungin vuokraaman merikontin ympärillä tarjoten tämän tilan sekä rajatut fasilitetit ilmaiseksi kaupunkilaisten käyttöön. Bermudan toiminta oli osa laajaa Kalasatama Väliaika -projektia.

Bermudan toiminta on sosiaalista ja käyttäjiänsä aktiivisempaa. Kaupunkilaisten itsensä järjestämät tapahtumat mahdollistavat aidosti osallistavan ja osallistuvan, aktiivisen kaupunkilaisuuden. Sen sijaan että tekeminen annetaan valmiina ylhäältäpäin, asukkailla itsellään on mahdollisuus kehittää omaehtoista harrastus- ja kulttuuritoimintaa ja kutsua muut asukkaat osallistumaan siihen. Koska näille kulttuuritapahtumille ei aseteta minkäänlaisia laadullisia tai taloudellisia kriteereitä, on tarjontakin yhtä mielenkiintoista ja monipuolista kuin mitä meitä kaupunkilaisiakin on olemassa.

Bermuda tarjoaa välineet ja mahdollisuuden jokaiselle olla aktiivinen tekijä, ei vain passiivinen kuluttaja. Väliaikaiskäytössä on voimaa. Kukin saa itse määrittellä toimintansa muodon paikassa, jossa toiminnan tavat eivät ole vielä vakiintuneet. Väliaikaistiloissa tapahtuu nyt, eikä ensi vuonna – hetkellisyys saa tarttumaan hetkeen ja toteuttamaan spontaania, matalan kynnyksen ja aidon riemun tapahtumakulttuuria.

Paraikaa laajennamme toimintaamme Kalasataman ulkopuolelle. Seuraava askelemme on tuoda kaksi konttia kolmeksi kuukaudeksi aliarvostettuun helsinkiläiseen lähiöön. Tapahtumapaikka synnyttää parhaimmillaan koko alueen ympärille kuhinaa ja auttaa luomaan paikalle uudenlaista identiteettiä.

Tarjoamme kontteja koordinoitusti alueen asukkaiden ja muiden innokkaiden käyttöön ilmaiseksi, jotta he voivat järjestää haluamaansa toimintaa kaikille kaupunkilaisille. Järjestettyjen tapahtumien tulee olla

periaatteittemme mukaan maksuttomia, epäkaupallisia ja kaikille avoimia. Tilan toiminnan ympärille rakennettu nettiyhteisö on foorumi, jossa sekä järjestäjät että kävijät voivat kohdata ja vaihtaa mielipiteitä.

Bermudan tapaus osoittaa, että vaikka toiminnan paikka saattaa väliaikaisuuden vuoksi muuttua, toiminnan malli voi väliaikaisuudesta huolimatta kehittyä hyvin toimivaksi. Väliaikaisuus mahdollistaa pilottikokeilut ja keveät rakenteet.

Uskomme että kaupunkilaisten itsensä tuottama kulttuuritoiminta auttaa rakentamaan siltoja eri sosiaali- ja väestöryhmien välille, mahdollistaa mielenkiintoisia ja uusia kohtaamisia sekä lisää alueen omanarvontuntoa ja kiinnostavuutta.

Lisätietoja:

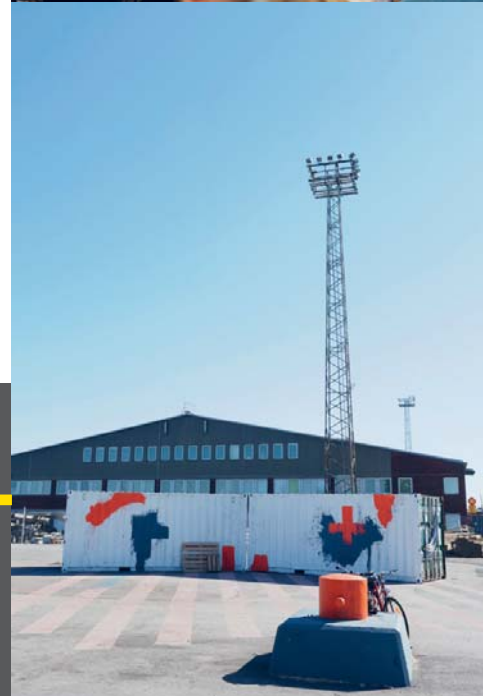
<http://bermudahelsinki.blogspot.com/>

<http://kalasatamanvaliaika.fi/info>

Timo Wright ja Eeva Astala

Kuvat: Bermuda Helsinki

Kirjoittajat
ovat Bermuda
Helsingin
perustajat.

Tilapäiset käytöt ja nuoret

M

iten Helsingin nuorisotyössä ja nuorten omaehtoisen toiminnan

tukemisessa voitaisiin hyödyntää rakennusten ja kaupunkitilojen tilapäisiä käyttäjiä? Nuorisotyölain mukaan nuorisotyön tavoitteena on edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Tilapäiskäytöt voisivat tuoda nuorisotyön kehittämiseen uusia mahdollisuuksia.

Nuorisotyön toimintaympäristö ja nuorten tavat käyttää kaupunkitilaa ovat muuttuneet.

Monet tutkimukset ovat tuoneet esiin, että perinteinen järjestötoiminta, hierarkkiset rakenteet ja pelkästään nuorille rajatun tilan idea eivät enää vedä nuoria puoleensa, kuten ennen. Nuoret toimivat yhä enemmän epämuodollisissa verkostoissa tai väliaikaisten hankkeiden ympärille syntyvissä ryhmissä.

Samalla nuorten kiinnostus yhteiskunnalliseen osallistumiseen on kasvanut. Nuoret kaupunkilaiset ottavat itse kaupunkia ja kaupunkitilaa haltuun mitä erilaisimmin keinoin. Tällaisista ilmiöistä ovat esimerkkeinä vaikkapa pyöräilyaktivismi, kadunvaltaustapahtumat ja nuorten talonvaltauksset. Erilaiset nuorten alakulttuurit, kuten skeittarit, graffitimaaalarit, teatteriharrastajat ja nuorten bändit ja ovat kaupunkitilaa eri tavoin käyttäviä ryhmiä.

Oma kysymyksensä tässä yhteydessä on myös julkisen tilan kaupallis-

tuminen ja yksityistyminen. Tällöin on käynyt aiempaa helpomaksi rajata ulos esimerkiksi nuoria, jotka käyttäytyvät toivotusta poikkeavalla tavalla. Ulossulkeminen on tavallista myös julkisessa omistuksessa olevissa tiloissa. Nuoret haastavat ”hengailulaan” julkisen ja puolijulkisen tilan yleisesti hyväksytyjä käyttäytymiskoodeja. Esimerkiksi ulkonäöltään erottuvat nuoret, kuten skeittaajat ja maahanmuuttajanuoret ovat ryhmiä, jotka törmäävät erilaisiin rajoituksiin pyrkiessään käyttämään julkista kaupunkitilaa.

Nuorisotyölain toteuttamiselle ja nuorten aktiivisen kansalaisuudelle nämä muutokset avaavat uusia maisemia ja haastavat nuorisotyön toimijoita arvioimaan toimintaansa uudella tavalla. Tilapäiskäytöt voisivat olla laajemmin nuorisotoimintaa rikastavia välineitä. Niitä voitaisiin hyödyntää nuorisotyön kehittämiseen, nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen, uusien kohderyhmien tavoittamiseen ja toiminnan nopeaan aloittamiseen uusilla kaupunkialueilla.

Kaupunkitutkimuksen klassisia kysymyksiä ovat: Kenellä on oikeus kaupunkiin? Kenellä on oikeus määrittää kaupunkitilan käyttöä? Onko kaupungissa tilaa myös nuorten omaehtoiselle toiminnalle? Laajasti ottaen tilapäisissä käytöissä on kyse myös nuorten osallisuudesta.

Helsinkiläisellä Oranssi ry:llä on pitkä kokemus tilapäiskäytöistä. Oranssi on käyttänyt tyhjillään olevia rakennuksia ja tiloja perustamalla niihin nuorten toimintakeskuksia. Oranssi on peruskorjannut vanhoja rakennuksia myös nuorisoasunnoiksi. Yhdistyksen toiminta on syntynyt virallisen kaupunkisuunnittelun ulkopuolella pienillä resursseilla ja yhteisöllisin keinoin. Toiminta on saanut alkunsa nuorten tarpeesta tilaan. Parhaillaan Oranssi kunnostaa uutta toimintakeskusta, Valvomoa, Helsingin Suvilahdessa. Toiminnasta on tullut pysyvää ja Oranssista Helsingin nuorisotoimen kumppani.

Tilapäisistä käytöistä alkunsa saaneista hankkeista ja tiloista on Oranssin lisäksi paljon esimerkkejä. Tällaisia ovat esimerkiksi paikallisten asukkaiden valtaama ja perustama Ateneu Nou Barris Barcelonassa, teatteriharrastajien haltuunottama Porin Annatalo tai nuorten maahanmuuttajien Kafe Respekt Tukholman Rinkebyssä.

Vesa Peipinen

Kirjoittaja on pitkäaikainen Oranssi ry:n toiminnanjohtaja ja Helsingin kaupunginvaltuuston jäsen.

Kuva: Vesa Peipinen

Kuva: Vesa Peipinen

Kaupunkiviljelyn mahdollisuuksia katoilla, kaduilla ja puistoissa

M

inkälaisessa kaupungissa asukkaat viihtyvät? Moni mainitsisi turvallisuuden, mielekkään julkisen tilan, mahdollisuuden vaikuttaa omaan elinympäristöönsä ja sen, että naapurit eivät olisi ventovieraita. Kaupunkiviljely luo tähän mahdollisuuksia. Viljely muuttaa kaupungin vajaakäytössä olleet tilat paikoiksi tuottaa lähiruokaa. Se edesauttaa yhteisöllisiä kohtaamisia.

Ihmisiä kiinnostaa se, missä heidän syömänsä ruoka tuotetaan ja kuka sen tuottaa. Kotitarveviljely on kaupunkilaiselle kokemus interaktiosta luonnon ja sen prosessien kanssa, mutta myös mahdollisuus tutustua naapuruston ihmisiin ja ottaa haltuun ympäröivä julkinen tila, tehdä siitä mielekästä ja itselle iloa tuottavaa.

Kaupungeissa on paljon vajaakäytössä olevaa tilaa: katoilla, tyhjillä tonteilla, kerrostalopihoilla ja jopa kaupungin viheralueilla. Kaupungin palstoille on monessa kohtaa pitkät jonot, eikä pitkä fillarimatka lähioön palstaa kastelemaan välttämättä houkuta. Mistä sitten löytyisi lähempi paikka viljelyyn?

Kuva: Salla Kuuluvainen

Katolla

Kattoviljelystä puhutaan paljon. New Yorkissa Brooklyn Grange ja Eagle St. Rooftop Farm tuottavat ruokaa kerrostalojen katoilla New Yorkin hienostoravintoloille. Myös Helsingin Savoy-ravintola valmistelee kattopuutarhaa. Monissa ahtaissa kehitysmaakaupungeissa katoilla tasakatoilla viljellään ja muutenkin vietetään aikaa. Katot ovat aurinkoista, usein vajaakäytössä olevaa tilaa. Suomessa niiden kantavuus on yleensä hyvä, koska se on laskettu talvita lumikuormaa varten. Kalasataman uuteen kaupunginosaan onkin suunnitteilla kattoviljelyä.

Voisiko ajatuksen kattoviljelystä integroida useampiinkin uusiin rakennushankkeisiin pääkaupunkiseudulla? Katon muuttaminen viljelytarkoitukseen jälkikäteen on isompi projekti kuin sen suunnitteleminen viljelyyn soveltuvaksi jo rakennusvaiheessa. Kattopuutarha näköaloinen voi olla oikea paratiisi talon asukkaille.

Pihoilla

Kerrostalopihat ovat käyttämätön resurssi: harmillisen usein ne ovat eräänlaista epätilaa asukkailleen, jota kukaan ei oikein koe omakseen. Käyttämättömille nurmientilille voisi hyvin perustaa kasvimaita ja viljelylaareja, istuttaa marjapensaita ja hedelmäpuita. Yhteisöllinen pihaviljely lisää naapurien välistä kanssakäymistä, edistää yhteishenkeä ja kerrostalodemokratiaa. Viljelylaari voi olla hyvä syy järjestää koko talon yhteiset sadonkorjuujuhlat!

Kaupungin joutomailla

Kaupungeissa on käyttämätöntä tilaa myös erilaisilla joutomailla: viheralueiden vähemmän käytetyissä kulmauksissa, tyhjillä tonteilla ja tulevien rakennuskohdeiden mailla. Väliaikaisviljelmän voi perustaa jopa sellaiseen paikkaan, jossa maata ei luonnostaan ole, osoittavat Dodon säkkiviljelmät Kalasatamassa. Joutomaille perustetuilla yhteisöpuutarhoilla on jo 30-vuotiset perinteet esimerkiksi New Yorkissa.

Inarintiellä Vallilassa ja Muotoilijankadulla Arabiasa asukkaat ovat olleet aktiivisia ja perustaneet tyhjille tonteille kaupunkiviljelmät. Inarintiellä sadoksi on saatu tomaatteja ja runsaasti salaattia ja pinaattia. Naapuruston toiminta on myös virkistynyt: sähköpostilistalla on vaihdeltu tietoa muistakin alueen tapahtumista. Aikaisemmin autio ja roskainen tontti on nyt kaunis puutarha, ja tärkeä oleskelupaikka naapuruston välle, josta pidetään hyvää huolta.

Kaupunkiviljelyyn ja esimerkiksi ruokaosuuskuntiin liittyvät hankkeet muuttavat perinteistä kuluttaja-ruuantuottaja-asetelmaa. Kuluttaja on mukana ruuantuotannon prosessissa aktiivisena osapuolena, ja perinteinen kaupan ketju jää pois. Kaupunkiviljelyn mahdollisuudet liittyvät siis myös ruuantuotannon tapojen yhteiskunnalliseen muutokseen. Hurjimmissa visiossa tulevaisuuden ruoka kasvaa vesiviljelymenetelmillä lasipilvenpiirtäjissä keskellä kaupunkia. Kaupunkiviljely viitoittaakin tietä paitsi viihtyisämpiin, myös omavaraisempiin kaupunkeihin.

Salla Kuuluwainen

Kirjoittaja on kaupunkiviljelyaktiivi, joka kirjoittaa kirjaa kaupunkiviljelystä ja uudesta ruokakulttuurista.

Kuva: Salla Kuuluwainen

Tyhjät, tylsät toimistotalot täynnä mahdollisuuksia!

P

ääkaupunkiseudun toimitiloista reilu 10 prosenttia eli runsas miljoona neliometriä on tällä hetkellä tyhjiin ja määrä kasvaa, sillä uusien, tehok-

kaampien toimitilojen rakentaminen jatkuu. Vaikka nykytilanne ei ole ikuinen, vajaakäytön taittuminen ei ole alan arvioiden mukaan näkyvissä. Monet tyhjilleen jääneistä toimitaloista ovat kuitenkin sellaisenaankin ihan käyttökelpoista toimitilaa. Tyhjiä tiloja sijaitsee myös keskeisillä työpaikka-alueilla ja saavutettavuudeltaan erinomaisissa sijainneissa. Vuokratasokin saattaa olla kohtuullinen. Kuitenkin eri alojen pienille ja jopa keskisuurille yrityksille sopivien tilojen löytäminen on hankalaa. Vuokrat saattavat syödä ison osan liikevaihdosta erityisesti luovilla toimialoilla.

Mikseivät siis nämä toimijat ota tyhjiä tiloja käyttöön? Pienten toimijoiden kontaktointi, sopimusten teko ja transaktiot ovat ilmeisen työläitä kiinteistön hallinnoijalle. Toisaalta iso ja tyhjä toimistotalo ei houkuttele yksittäistä viiden hengen yritystä. Toimistohotelleja ja innovaatiokeskuksiakin löytyy – ne tarjoavat katon päälle, parkkipaikan, toimistoinfran ja päivitettyä lvi-tekniikkaa.

Pitäisikö jotain muutakin sitten tarjota? Isot yritykset voivat luoda omiin toimitiloihinsa verrattain monipuoliset fasiliteetit palvelemaan työntekijöidensä, asiakkaidensa ja yhteistyökumppaneidensa tarpeita. Mitä pienempi toimija, sitä enemmän on tarjonnan armoilla. Kuitenkin juuri eri alojen pienten ja keskisuurten asiantuntijayritysten, freelancereiden, start up -yritysten ja hyvien palve-

luiden läheisyys on usein erittäin hyödyllistä myös isoille firmoille ja etenkin niiden pääkonttoreille. Näille ”urbanisaatioeduille” ei suomalainen kaupunki- ja työpaikkaympäristö ole välttämättä tarjonnut kovin hyviä mahdollisuuksia. Siitä kertoo sekin, että Helsingin kantakaupunki on edelleen ainoa alue, jossa toimitilojen kysyntä ja hinnat pysyvät vakaana korkeina.

Jos kerran pienet ovat myös tärkeitä isoille, niin voisivatko ne muodostaa suoranaisten vetovoimatekijän kiinteistöön ja kaupunkiin? Me Hukkatila -yritysidean ideoineet uskomme, että kyllä voivat. Alkuun tarvitaan muutama sata neliötä ja joukko omaan tekemiseensä uskovia toimijoita, joilla on halua vaikuttaa omaan työympäristöönsä ja tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Inspiroituneen moniosajajoukon kanssa ei pitäisi olla vaikeaa luoda jotain aivan uutta esimerkiksi uinuvan 80-luvun toimistobunkkerin pohjakerrokseen. Kun vuokralaiskunta on tarpeeksi vakaalla pohjalla, syntyy myös mahdollisuuksia tilojen väliaikaisemmalle ja lyhytkestoiselle käytölle. Tilojen joustavuus monipuolistaa käyttäjäkuntaa ja kohottaa kiinteistön sekä sijainnin kiinnostavuutta edelleen.

Kiinteistönomistajan näkökulmasta kyse on paitsi kiinteistön käyttöasteen nostamisesta, niin erityisesti sen arvon kohottamisesta. Tässä piilee Hukkatilan rohkein ja olennaisin väite - saamme tilan käytön nostamaan sen arvoa. Kiinteistönomistajan näkökulmasta tällainen kiinteistökehityksen prosessi on kolmella tapaa houkutteleva. Ensinnäkin sen sijaan, että prosessi vaatisi heti isoa saneeraussuunnitelmaa ja välittömiä investointeja, toisin sanottuna tietäisi menoja, se päinvastoin luo tuloja. Toisekseen prosessin aikana syntyy verkostoja ja kontakteja tilan käyttäjiin, joita tilan omistaja voi hyödyntää tulevaisuudessa. Ihmispääomaan ja palveluihin perustuvan kiinteistökehittämisen merkittävimpana etuna on, että se säteilee myös itse kiinteistön ulkopuolelle. Sen vaikutukset kysyntään ovat yksittäisen talon saneeraukseen verrattuna moninkertaiset.

Tällaisia prosesseja me haluamme luoda ja toteuttaa. Aikaikkuna luoda uudenlaista ajattelua ja käytäntöjä kiinteistömarkkinoille sekä kiinnostavampaa kaupunkia on auki nyt.

Jaakko Lehtonen

Kirjoittaja on yksi
Hukkatilan
perustajista.

”Wau-toiminta” on Helsingin salainen ase

H

elsingissä keskustellaan parhaillaan kansainvälisten suurhankkeiden sekä ns. ”wau-arkkitehtuurin” roolista kaupungin kehittämisessä.

Kuitenkin olisi tärkeää ja ehkä jopa hyödyllisempää miettiä, miten paikallisten tekijöiden avulla voidaan kehittää ainutlaatuista ja uniikkia kaupunkia.

Jätkäsaaren rannassa sijaitseva makasiini L3 on yksi Helsingin tuntemattomista helmistä, jonka kehitysmahdollisuudet ovat nyt ajankohtaiset. Tämä Lars Sonckin suunnittelema, ulkoasultaan suojeltu tiilirakennus rakennettiin alun perin satamavarastoksi. L3 ja sen naapuri L2 ovat tuttu näky Hietalahden torilta merelle päin katsottaessa, ja rakennusten terasseilta avautuvat upeat näköalat Hietalahden telakalle.

Useita vuosia tyhjiään olleeseen makasiiniin on hiljattain kehittynyt uutta toimintaa, kuten monialaisia työyhteisöjä, uusia yrityksiä ja tapahtumia. Vuonna 2012 L3-makasiinissa alkaa tapahtua enemmän: luvassa on mm. Aalto-yliopiston MoA-näyttely (Masters of Art), Galleria Huudon 10-vuotisnäyttely, ja useita oheistapahtumia. On todennäköistä, että näiden projektien kautta entistä useammat ihmiset, niin yrittäjät, ravintoloitsijat, taiteilijat kuin tapahtumajärjestäjät, kiinnostuvat tästä ainutlaatuisesta paikasta. Nämä uuden toiminnan idut voitaisiin nyt kasvattaa uudenlaisen tulevaisuuden pohjaksi.

Tätä juttua kirjoitettaessa Helsingin kaupunki neuvottelee L3-makasiinin kehittämisestä liike- ja toimistorakennukseksi. Haluaisimme herättää keskustelua makasiinin ja vastaavalaisten paikkojen mahdollisuuksista ja roolista kaupungin kehityksessä.

L3- ja L2- makasiinien potentiaali Jätkäsaaren kehittämisessä on ilmeinen. Juuri tämäntyypp-

pisten kohteiden kautta suuret kaupungit, kuten Lontoo, New York tai Berliini, kehittävät muuttuvia kaupunginosiaan. Vanhan teollisuusrakennuksen tilat taipuvat moneen käyttöön ja ainutlaatuinen tunnelma innostaa monenlaisia toimijoita kehittämään kiinnostavia tapahtumia, yrityksiä ja kulttuuria. Vastaavia kehityskohteita Helsingissä olisi muitakin, esimerkiksi Kaartin maneesi tai Katajanokan tulli- ja pakkahuone.

Jätkäsaaren kaltaisella alueella, joka sijaitsee ydinkeskustan vieressä, mutta on silti laajalle yleisölle melko tuntematon, uuden toiminnan merkitys alueen identiteetin ja imagon luomiselle on merkittävä. Kiinnostava paikka tulee toiminnan kautta tutuksi kaupunkilaisille, yrittäjille ja kaupungissa vieraileville ihmisille, kuten esimerkiksi Kalasatamassa on jo tapahtunut. Luoville aloille tai aloitteleville yrityksille L3:n kaltaiset paikat, jotka tarjoavat innostavan ympäristön ja verkostoja, ovat tärkeitä. Tekijöistä itsestään kumpuava toiminta synnyttää aitoa ja elävää kaupunkikulttuuria.

Makasiini L3 voisi kehittyä toimijalähtöisesti esimerkiksi monipuoliseksi kulttuuria, teknologiaa, pientuotantoa, ruokaa, tapahtumia ja kaupallista toimintaa yhdistäväksi foorumiksi, joka kiinnostaisi helsinkiläisiä ja vierailijoita. Väliaikaisena alkaneen toiminnan mahdollisuudet tulisi tunnustaa pidemmälläkin aikajänteellä. Esimerkiksi Kaapelitehtaan kaltaisista komplekseista, jotka ovat kehittyneet pienten toimijoiden lähtökohdat tunnistaen, on onnistuneita kokemuksia.

Omaehtoisen toiminnan kautta syntyy monenlaisia hyötyjä, joilla on pitkällä aikavälillä myös taloudellinen vaikutus. Esimerkkejä näistä ovat sosiaaliset verkostot, hyvinvointi, ihmisten konkreettinen osallistuminen elinympäristönsä kehittämiseen, tai moniarvoisen toiminnan mahdollistaminen. Tämä on osa kestävästä kaupunkikehityksestä.

Helsingissä kuplii juuri nyt paljon innovatiivista ja aktiivista ruohonjuuritason toimintaa, josta esimerkiksi Ravintolapäivä on mitä mainioin todiste. Nyt olisi mahdollisuus ottaa askel pistemäisistä tapahtumista eteenpäin ja valjastaa tämä potentiaali mukaan pitkän tähtäimen kehityskulkuun. Samalla voidaan luoda ainutlaatuisia uusia toimintamalleja, joilla Helsinki tulee tunnetuksi maailmalla.

Hella Hernberg, arkkitehti / Urban Dream Management
Timo Hyppönen, suunnittelija / Pelago Bicycles
Tuomas Siitonen, arkkitehti / Tuomas Siitonen Oy

Kirjoittajat ovat L3-makasiinin vuokralaisia, joiden tavoitteena on kehittää rakennukseen uutta toimintaa ja tapahtumia.

Kuva: Hella Hernberg

Kuva: Marjo Granlund

Sosiaalinen hub – yhteiskunnallisen toiminnan laboratorio

H

elsingissä on viime vuosina syntynyt paljon erilaista kaupunkilaisten itse synnyttämää ja organisoimaa kaupunkikulttuuria. Ravintolapäivä, Bermuda Helsinki, kaupunkiviljely ja monet muut tempaukset ovat osoittaneet, että innostavia asioita syntyy usein virastojen ja byrokratian tuolla puolen. Monet kaupunkiaktivismiin muodot ovat myös onnistuneet ottamaan hienosti haltuun kaupunkitilaa ja vajaakäytössä olevia tiloja.

Bermuda Helsingin konttiaukio Kalasatamassa viime kesänä oli yksi hyvä esimerkki joutomaa-olevan tilan hyödyntämisestä. Tilapolitiikka kytkeytyykin oleellisesti kaupunkikulttuuriin ja on myös tärkeä yhteiskunnallinen kysymys. Kenellä on oikeus kaupunkitilaan ja sen käyttöön? Miksi kaupungissa on hyviä tiloja tyhjillään, kun kaupunki on täynnä aktiivisia toimijoita ja tekijöitä, joilla olisi akuutti tilantarve, mutta ei välttämättä varaa kalliiden tilojen vuokraamiseksi tai hankkimiseksi?. Näistä lähtökohdista saimme ajatuksen perustaa kaupungissa tyhjillään olevaan tilaan Sosiaalisen hubin, joka on eräänlainen yhteiskunnallisen toiminnan matalan kynnyksen laboratorio.

Idea syntyi Sitran Uusi demokratia -kurssilla ja Sitran lisäksi Helsingin kaupunki on ollut tukemassa hankkeen syntymistä. Sitran Uusi demokratia -kurssi on osa Elinvoimafoorumia, joka pyrkii edistämään erilaisia yh-

teiskunnallisia päämääriä myös konkreettisten kokeilujen kautta. Saimme parin viikon kokeilua varten tyhjillään olevan kiinteistön Katariinankadulta Senaatintorin kupeesta. Toimme paikkaan nettimokkulan ja kutsuimme avoimesti verkossa ihmisiä mukaan tekemään töitä ja projektejaan sekä verkostoitumaan hubiin. Kokeilu lähti hienosti käyntiin. Mukana tuli porukkaa muun muassa Ravintolapäivästä, Avoimesta ministeriöstä, Bermuda Helsingistä, Exit-hankkeesta, Värk Fest -festariporukasta, yliopistolta, Huuli-lehdestä ja Hukkatila -yritysidean keksineistä.

Sosiaalinen hub –pähkinäkuoressa

MIKÄ? Sosiaalinen hub on väliaikaiseen, tyhjillään olevaan tilaan perustettu yhteiskunnallisen toiminnan laboratorio. Se on yhteisöllinen työhuone, jossa yksittäiset vapaat kansalaistoimijat, tutkijat, kulttuuriprojekteja tekevät toimijat ja muut tahot voivat kehittää välitöntä taloudellista voittoa tavoittelemattomia, esimerkiksi lähidemokratiaan tai -ympäristöönsä liittyviä sosiaalisia projekteja.

MIKSI? Sosiaaliseen hubiin mukaan pääsemiseen on matala kynnyksen. Se tarjoaa käyttäjilleen verkostoitumispaikan, työtiloja ja verkkoyhteyden, eräänlaisen “residenssin” viikosta puoleen vuoteen. Kuppikuntia tai saavutettuja etuja ei muodostu, sillä tila elää ja vaihtaa jatkuvasti paikkaa.

MITEN? Sosiaalinen hub voi vaihtaa taksaisin väliajoin sijaintiaan tilojen tarjonnan ja tarpeesta riippuen. Pyrkimyksenä kuitenkin on, että yhdessä paikassa ollaan vähintään kolme kuukautta. Hubin pystyttämiseen tarvitaan ainoastaan tyhjä tila, minimikalusteet sekä

Kuva: Sosiaalinen hub

langaton laajakaistanetti. Käyttäjillä ei ole omia työpisteitä ja omille tavaroille on lukittavat, liikuteltavat laatikot. Kokouksia ja palavereja varten löytyy erillinen, varattava tila. Kokeiluvaiheen jälkeen pyrimme neuvottelemaan toiminnalle jatkoa. Tavoitteena on vakiinnuttaa toimintaa mahdollisesti kumppanuudessa Helsingin kaupungin ja myös Hub Helsingin kanssa.

Erkki Perälä ja Johanna Sumuvuori

Kirjoittajat ovat Sosiaalisen hubin aktiiveja ja yhteiskunnallisia vaikuttajia.

Kuva: Sosiaalinen hub

Sosiaalinen hub löytyy myös Facebookista ja siellä tapahtuvaa toimintaa dokumentoidaan blogiin: <http://sosiaalinenhub.wordpress.com/>

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Helsinki

Espoo

Vantaa

Kauniainen

Kirkkonummi